eſt, qui cum ideo voluit habere aliquid, ne indigeret, ideo plus habet, ne minus indigeat?

[Avaritia ſpiritualis hydropiſis.] Idem Ser. 61. alias 5. *De Verbis Domin.*, cap. 3. *Habes aurum*, inquit, *habes argentum; & concupiſcis aurum, & concupiſcis argentum? Et habes, & concupiſcis; & plenus es, & ſitis. Morbus eſt, & non opulentia. Sunt homines in morbo, humore pleni ſunt, & ſemper ſitiunt. Quomodo ergo delectas opulentiam, qui habes hydropem concupiſcentiam?*

[Avaritia ſanguiſuga.] Libido, & Avaritia dicuntur a Sapiente Prov. 4. *Sanguiſugæ duæ filiæ, dicentes, Affer, affer.* Inſatiabilis quidem utraque eſt, ſed magis avaritia, quæ nec ipſa hominis ſenectute expleri poteſt. Communes ſanguiſugæ concidunt ſatietate, & pondere ipſo ſanguinis detractæ, aut ſale aſperſæ, ut referunt Naturalis Hiſtoriæ Scriptores: Avari autem, qui ſe in terrenas opes ingurgitant, nec earum copia, & pondere concidunt; nec divinis monitis, & Concionatorum, piorumque virorum ſapientia, ſalutaribuſque verbis tamquam ſale aſperſi, ab avaritiæ ardore ullo modo refrigeſcunt, vel revocantur.

[Avaritia peccatum eſt in proximum.] V. Avaritia denique peccatum eſt in proximum, quia exterioribus divitiis non poteſt unus homo ſuperabundare, niſi alteri deficiant; quia bona temporalia ſimul a multis poſſideri non poſſunt, (inquit *S. Thomas*.) Quam immanis ſit in proximum avaritia, Propheticis Oraculis oſtenditur. Jer. 2. *In alis tuis inventus eſt ſanguis animarum pauperum, & innocentium.* Et Michææ 6. *Ignis in domo impii theſauri iniquitatis.* Inſtar enim ignis vicina quæque conſumit, devaſtat, evertit. [Crudelitas avaritiæ.] Avaritia crudelis eſt illa *Jezabel*, quæ *Nabuthem* falſis teſtimoniis opprimit, perditque, ut ejus vineam Regi *Achab* tradat poſſidendam (3. *Regum* cap. 21.) Qua de re *S. Ambroſius*, Lib. *De Nabuthe*, cap. 1. ita ſcribit; *Nabuthe Hiſtoria tempore vetus eſt, uſu quotidiana. Quis enim divitum non quotidie concupiſcit aliena? Quis opulentiſſimorum non exturbare contendit agellulo ſuo pauperem, atque inopem aviti ruris eliminare finibus? Quis contentus eſt ſuo? Cujus non inflammat divitis animum vicina poſſeſſio? Non igitur unus Achab natus eſt: ſed, quod pejus eſt, quotidie Achab naſcitur, & nunquam huic ſæculo moritur. Si unus occidit, aſſurgunt plurimi: plures qui rapiant, quam qui amittant.* [Plures, qui rapiant, quam qui amittunt.] *Non unus Nabuthe pauper occiſus eſt: quotidie Nabuthe ſternitur, quotidie pauper occiditur.*

[Avari vera effigies.] *S. Jo. Chryſ.* cum ubique triumphet eloquentia, tum maxime in avari credulitate deſcribenda, Hom. 29. in Matth. Fingite, inquit, *videre tetrum quemdam hominem, qui ab oculis ignem emittat, cui ex utroque humero dracones pro manibus dependeant, cujus os cavernæ inſtar magnitudine ſit, in quo pro dentibus acuti enſes ſtent, ex lingua venenoſus fons ſcaturiat: venter omni fornace ſit voracior, cuncta, quæ immittuntur ſubito conſumens, pedes alati, quavis etiam flamma vehementiores: facies canis, ac lupi ſimul: nec hominis vocem emittat, ſed inſuave quiddam, ac terribile mugiat; faces præterea in manibus teneat. Imaginemur illud obvios quoſque jugulare, carnes eorum lacerare, ac devorare: multo truculentior eſt avarus, in omnes ut mors inſiliens, omnes ut infernus deglutiens, communis generis humani hoſtis, quippe qui vellet nullum hominem eſſe, ut omnia poſſideret.* [De Avaritia.] *Neque hic ſiſtit gradum; ſed cum omnes perdiderit cupiditate ſua, etiam terræ ſubſtantiam cupit abolere, ac ipſam in aurum converſam vellet aſpicere.* „ Verum ut videatis non„dum nos inſaniam illorum oratione aſſecutos, fingamus a „nemine ipſum accuſari, nullum ipſi terrorem imminere, „non a judiciis, non a conſuetudine hominum, non a le„gibus, & tunc videbitis ipſum arrepto enſe omnes interi„mere, nulli parcere, non amico, non cognato, non fra„tri, non ipſis parentibus. Interrogate avarum, ſi non „hæc ſecum quotidie verſet, ſi non omnes cogitatione in„vadat amicos, cognatos, parentes. Ac nec interrogare „quidem ipſum opus eſt. Scitis enim quod *Qui hoc morbo* „*premuntur, & vitam parentum ſenum graviter ferunt, & dulce illud, ac natura ſuaviſſimum liberorum donum grave, ac moleſtum eſſe cenſent. Unde factum eſt, ut multi ſterilitatem uxorum herbis procuraverint, & naturam orbam effecerint, qui etſi filios natos non interfecerunt, attamen ne omnino naſcerentur, effecerunt.*

Denique quam exitialis proximo ſit avaritia, manifeſtum eſt ex latrociniis, rapinis, uſuris, contractibus injuſtis, litibus improbis, monopoliis, iniquis exactionibus, quibus pauperes vexantur, opprimuntur, ſpoliantur. Idemque probat divitum avarorum in pauperes ferreum pectus, quorum miſeriis non moventur, quos dum non paſcunt, occidunt. Unde Concilia eos, qui res pauperum inopiæ ſublevandæ deſtinatas retinent, (Eadem autem eſt ratio eorum, qui eleemoſynam non erogant extremam neceſſitatem patientibus:) *Necatores pauperum* appellant. Ita Conc. Carth. 4. Can. 95. & Aurelianenſe 5. Can. 15.

[Avaritiæ effigies a S. Cypriano adumbrata.] Præclarum *S. Cypriani* locum de avaritia, Epiſt. 1. ad *Donatum*, temperare mihi non poſſum quin referam. *Sed & quos divites opinaris*, inquit, *continuantes ſaltibus ſaltus, & de confinio pauperibus excluſis infinita, ac ſine terminis rura latius porrigentes, quibus argenti, & auri maximum pondus, & pecuniarum ingentium, vel exſtructi aggeres, vel defoſſæ ſtrues; hos etiam inter divitias ſuas trepidos cogitationis incerta ſollicitudo diſcruciat, ne prædo vaſtet, ne percuſſor infeſtet, ne inimica cujuſque locupletioris invidia calumnioſis litibus inquietet. Non cibus ſecuro, ſomnuſve contingit. Suſpirat ille in convivio, bibat licet gemmas, & cum epulis marcidum corpus torus mollior alto ſinu condiderit, vigilat tamen in pluma: nec intelligit miſer ſpecioſa ſibi eſſe ſupplicia, auro ſe alligatum teneri, & poſſideri magis quam poſſidere divitias, atque opes. O deteſtabilis cæcitas mentium, & cupiditatis inſanæ profunda Caligo! Cum exonerare ſe poſſit, & levare ponderibus, pergit magis fortunis augentibus incubare, pergit pœnalibus cumulis pertinaciter adhærere. Nulla in clientes inde largitio eſt, cum indigentibus nulla partitio, & pecuniam ſuam dicunt, quam velut alienam domi clauſam ſollicito labore cuſtodiunt, ex qua non amicis, non liberis quidquam, non ſibi denique impertiunt. Poſſident ad hoc tantum, ne poſſidere alteri liceat. . . . Et ob nominum quanta diverſitas! Bona appellant, ex quibus nullus illis niſi ad res malas uſus eſt.*

ARTICULUS II.

Rationes explicantur, propter quas Chriſtiani ab Avaritia deterreri debent.

[De Avaritia.] CHriſtianos ab avaritia deterrere debet opum vanitas, & fallacia, ſpiritualium excellentia bonorum, Vitæ Chriſtianæ conditio, quæ via eſt ad meliorem, & cœleſtem, æternamque Patriam, Chriſti verba, divites avaros damnantis, pauperes ſpiritu commendantis, & *Beatos* prædicantis; *quoniam ipſorum eſt Regnum cælorum*, Diſcipulis tandem ſuis jubentis, ut avaritiam omnem fugiant, Luc. 12. *Videte, & cavete ab omni avaritia: quia non in abundantia cujuſquam vita ejus eſt, ex his, quæ poſſidet.* Ejuſdem Salvatoris exemplum, qui *Propter nos egenus factus eſt, cum dives eſſet, ut illius inopia divites eſſemus:* Et qui *Non habuit ubi reclinaret caput ſuum.* [2. Cor. 8. Matt. 8. 20.] Qui ex paupere matre in ſtabulo natus, & in præſepi exceptus, pauperes Diſcipulos elegit, pauperem cum pauperibus vitam duxit, nudus in cruce mori voluit. *Turpe eſt, & nimis pudendum, dolendum*, (inquit *S. Aug.* Ser. 177.) *ſi cultores idolorum inventi ſunt avaritiæ domitores, & cultor Dei unius ab avaritia ſubjugetur, & fiat avaritiæ mancipium, cujus Sanguis fit pretium... Hujus familiæ facti ſumus, in hujus familiam adoptati ſumus: hujus filii non noſtris meritis, ſed ipſius gratia ſumus. Nimis grave eſt, & nimis horribile, ut avaritia nos teneat in terris; cum illi dicamus*, Pater noſter qui es in cœlis, [Deſiderio Dei omnia viloſcunt.] *cujus deſiderio viloſcunt omnia, nec nata nobis ſunt inter quæ nati ſumus, quia propter illum renati ſumus. Sint hæc ad neceſſitatis uſum, non ad caritatis affectum: ſint tamquam ſtabulum viatoris, non tamquam prædium poſſeſſoris.* [Bona temporalia ſtabulum ſint viatoris, non prædium poſſeſſoris.] *Refice, & tranſi. Iter agis, attende ad quem veniſti, quia magnus eſt, qui ad te venit. Diſcedendo de hac vita, locum facis venienti: ſtabuli eſt iſta conditio: cedes, ut alius accedat. Sed ſi vis ad locum tutiſſimum pervenire, Deus a te non recedat, cui dicimus*, Deduxiſti me per ſemitas juſtitiæ tuæ, propter nomen tuum, [Pſal. 22.] *Non propter meritum meum. Aliud eſt ergo iter mortalitatis, aliud iter pietatis. Iter mortalitatis commune eſt, illuc enim ambulant omnes nati: Illuc nonniſi renati. Ad illud pertinet naſci, creſcere, ſeneſcere, mori. Propter hoc neceſſarius eſt victus, & tegumentum, ſufficientes ſint hujus itineris ſumptus. Quare te gravas, quare tantum portas in via brevi, non unde hanc viam finiendam juveris, ſed unde potius gravius onereris? Nimium quippe mirabile eſt, quod tibi vis, ut contingat: Oneras te, multum portas; premit te in hac via pecunia, & per hanc viam premit te avaritia.* [Avaritia, cordis immunditia.] *Avaritia enim cordis eſt immunditia. Nihil tollis de hoc mundo, quem amaſti, ſed tollis vitium, quod amaſti. Si perſeveranter amas Mundum, qui fecit Mundum, non te invenit mundum. Si ergo in uſum temporalem moderata pecunia ſit viatici, in eo fine conſtituto, qui ſcriptus eſt: Sine amore*, inquit, *pecuniæ, modus ſufficiens eſt præſentibus.* [Heb. 13. 5.] *Vide ante omnia quid præſtruxit: Sine amore*, inquit, *ita manum mitte, ut cor inde ſolvas. Nam ſi pecuniæ per amorem cor alligare volueris, inſeris te doloribus multis: & ubi erit*, Tu autem homo Dei hæc fuge: [1. Tim. 6.] *Non enim ait, Relinque, & deſere; Sed, Fuge, quaſi hoſtem. Quærebas fugere cum auro, fuge aurum: Cor tuum fugiat, & ſervus eſt tuus.* [De Avaritia.] *Cupiditas non ſit, pietas tamen non deſit; eſt quod facias de auro, ſi dominus es auri, non ſervus. Si dominus auri es, facis de illo, quod bonum eſt; ſi ſervus, facis de te, quod malum eſt.* [Servum facit cupiditas, liberum caritas.] *Si dominus auri es, veſtitus de te Dominum laudat: Si ſervus auri es, ſpoliatus de te blaſphemat. Servum autem te facit cupiditas, liberum caritas. Inde ſervus, ſi non fugeris.* Tu autem, o homo Dei, hæc fuge. *In hac cauſſa ſi non vis eſſe ſervus, eſto fugitivus. Audiſti quid fugias, habes & quod ſecteris. Non enim inaniter fugis; aut ſic relinquis, ut non apprehendas. Sectare ergo juſtitiam, fidem, pietatem, caritatem. Hæc te divitem faciant. Hæ divitiæ intus ſint: fur ad eas non accedit, niſi mala voluntas ei dederit locum. Muni arcam interiorem, hoc eſt, conſcientiam. Has divitias non tibi latro, non quilibet potentiſſimus inimicus,* [Veræ divitiæ.] *non irruens hoſtis, aut barbarus, non denique naufragium poterit auferre, unde ſi nudus exeas, plenus exis. Neque enim vero inanis erat, quamvis forinſecus nihil habere videretur, qui*

qui dicebat: Dominus dedit, Dominus abſtulit; ſicut Domino placuit, ita factum eſt: Sit nomen Domini benedictum. [Job. 1.] *Laudabilis iſta plenitudo, ingentes divitiæ; inanis auro, plenus Deo, inanis omni tranſitoria facultate, plenus ſui Domini voluntate. Quid quæritis aurum tantis laboribus, & peregrinationibus? Amate has divitias, & modo implemini: fons earum non latet, ſi cor patet: aperit cor clavis fidei, & aperit, & mundat ubi ponas. Noli tibi anguſtus videri: divitiæ tuæ Deus tuus, quando intravit, ipſe dilatavit. Ergo, ſine amore pecuniæ, modus ſufficiens eſt præſentibus. Quare præſentibus? quia*, Nihil intulimus in hunc mundum, nec auferre aliquid poſſumus: [1. Tim. 6.] *Ideo præſentibus, non futuris. Sed quæ res decipit hominem ad avaritiæ computum? Quid ſi diu vivo? Qui dat vitam, dat unde vita ſuſtentetur. Poſtremo ſint redditus, quare quæritur & theſaurus? Reddit aliquid de negotio; reddit aliquid de artificio, reddit aliquid de pretio: ſufficiat, non theſaurizetur; ne ubi ponas theſaurum tuum, ibi remaneat & cor tuum, & ut ſurſum ſit fruſtra audias, falſumque reſpondeas. Quando enim reſpondes ad illum ſacratiſſimum verbum,* * *& voce ſubſcribis, ab ipſo corde intus non accuſaris? Quamvis preſſum, & oppreſſum cor tuum, non tibi intus dicit, ſub terra me ponis, quare mentiris? Ergo ne tibi non dicit, Nonne tibi ſum ubi theſaurus tuus? Ergo mentiris. An vero ille mentitur, qui dixit*, Ubi enim fuerit theſaurus tuus, illic erit & cor tuum? [Matth. 6.] *Tu dicis, Non illic erit. Veritas dicit, Illic erit. Sed non illic erit, quia non amo; factis proba.* Ad cœlorum Regnum feſtinamus: hujus itaque Mundi impedimenta relinquere debemus. In cujus rei figuram *Elias* igneo curru in cœlum raptus, pallium *Eliſeo* Diſcipulo dimiſit, ut *S. Hier.* obſervat. *Elias ad cælorum Regnum feſtinans, ire non poteſt cum pallio, ſed Mundi in Mundo veſtimenta dimiſit.* Chriſtianorum igitur gloria, & divitiæ, Evangelica paupertas, juxta illud *S. Ambroſii*: *Meum ergo paupertas Chriſti patrimonium eſt.* Et Ep. 63. ad Eccleſiam Vercellenſem: *Ille eſt dives in Eccleſia, qui fide dives eſt: fideli enim totus Mundus divitiarum eſt... Non cenſus divitem, ſed animus facit...* [Non cenſus divitem facit, ſed animus.] *Non natura paupertas, ſed opinionis eſt; ideoque cito invenitur dives naturæ, difficile cupiditati. Quid quaſi neceſſarium quæritis cumulum divitiarum? Nihil tam neceſſarium quam cognoſcere, quid non ſit neceſſarium.*

* Surſum corda. habemus ad Dominum.

[Nemo poteſt eſſe pauper, qui Deo dives eſt.] Hinc *Minucius Felix*, in Octavio, *Ceterum*, inquit, *quod plerique pauperes dicimur, non eſt infamia noſtra, ſed gloria. Animus enim ut luxu ſolvitur, ita frugalitate firmatur. Et tamen, quis poteſt pauper eſſe, qui non eget, qui non inhiat alieno, qui Deo dives eſt? Magis pauper ille eſt, qui cum multa habeat, plura deſiderat. Dicam tandem, quemadmodum ſentio: Nemo tam pauper poteſt eſſe, quam natus eſt. Aves ſine patrimonio vivunt, & in diem paſcua paſcuntur: & hæc tamen nobis nata ſunt, quæ omnia ſi non concupiſcimus, poſſidemus. Igitur, ut qui viam terit, eo felicior, quo levior incedit: ita beatior in hoc itinere vivendi, qui paupertate ſe ſublevat, non ſub divitiarum onere ſuſpirat. Et tamen facultates, ſi utiles putaremus, a Deo poſceremus.* [De Avaritia.] *Utique indulgere poſſet aliquantum, cujus eſt totum. Sed nos contemnere malumus opes, quam continere. Innocentiam magis cupimus, magis patientiam flagitamus: malumus nos bonos eſſe, quam prodigos.* Ita Chriſtianorum omnium nomine loquitur, quorum agit cauſſam apud Ethnicos.

Hinc *S. Cyprianus*, Epiſt. 1. *Quem Deus divitem fecerit, nemo pauperem faciet. Penuria eſſe nulla jam poterit, cui ſemel pectus cœleſtis ſagina ſaturavit. Jam tibi auro diſtincta laquearia, & pretioſi marmoris cruſtis veſtita domicilia ſordeſcunt, cum ſcieris te excolendum magis, te potius ornandum, domum tibi hanc eſſe potiorem, quam Dominus inſedit templi vice, in qua Spir. Sanctus cœpit habitare. Pingamus hanc domum pigmentis innocentiæ, illuminemus luce juſtitiæ. Non hæc umquam procumbet in lapſum ſenio vetuſtatis, nec pigmento parietis, aut auro exoleſcente fœdabitur. Caduca ſunt, quæcumque fucata ſunt; nec fiduciam præbent poſſidentibus ſtabilem, quæ poſſeſſionis non habent firmitatem. Hæc manet cultu jugiter vivido, honore integro, ſplendore diuturno: aboleri non poteſt, nec extingui poteſt tantum in melius corpore redeunte formari.*

ARTICULUS III.

REGULÆ MORUM.

Circa Avaritiam.

REGULA PRIMA.

Avaritia, quatenus opponitur juſtitiæ, ex genere ſuo mortale peccatum eſt, quamvis interdum eſſe veniale peccatum contingat propter imperfectionem actus, aut materiæ levitatem.

[Duplex circa divitias immoderatio.] AVaritia ſcilicet immoderationem quamdam circa divitias importat dupliciter; (inquit *S. Th.* 2. 2. q. 118. art. 3.) *Uno modo, immediate circa ipſam acceptionem, & conſervationem divitiarum, in quantum aliquis acquirit pecuniam ultra debitum, aliena ſurripiendo, vel retinendo: & ſic opponitur juſtitiæ.* Et hoc modo accipitur avaritia *Ezech.* 23. ubi dicitur: *Principes ejus in medio ejus quaſi lupi rapientes prædam, ad effundendum ſanguinem, & avare lucra ſectanda.* Alio modo importat immoderationem *circa interiores affectiones divitiarum: puta, cum quis nimis amat divitias, aut nimis delectatur in eis, etiamſi nolit rapere aliena.* Et hoc *modo avaritia opponitur liberalitati, quæ moderatur hujuſmodi affectiones.* Et ſic accipitur avaritia 2. ad Cor. 9. *Neceſſarium exiſtimavi rogare fratres, ut perveniant ad vos, & præparent repromiſſam benedictionem hanc paratam eſſe, ſic quaſi benedictionem, non tamquam avaritiam.* [De Avaritia.] Avaritia igitur, quatenus opponitur juſtitiæ, *Ex genere ſuo eſt peccatum mortale. Sic enim ad avaritiam pertinet, quod aliquis injuſte accipiat, vel retineat res alienas; pertinet ad rapinam, vel furtum, quæ ſunt peccata mortalia*, (inquit S. Th. art. 4.) Hominibus hac avaritiæ labe infectis convenit illud *Sap.* 15. cap. *Æſtimaverunt luſum eſſe vitam noſtram, & converſationem vitæ compoſitam ad lucrum, & oportere undecumque, etiam ex malo, acquirere.*

[Sacræ Scr. maledictiones adverſus avaros.] Hanc Regulam firmant maledictiones adverſus avaros in Sacris Litteris exaratæ. Iſaiæ 5. *Væ, qui conjungitis domum ad domum, & agrum agro copulatis uſque ad terminum loci: numquid habitabitis vos ſoli in medio terræ?* Et cap. 33. *Væ, qui prædaris, nonne & ipſe prædaberis?* Habac. 2. *Væ ei, qui multiplicat non ſua! Uſquequo & aggravat contra ſe denſum lutum?* Avaro *quippe contra ſe denſum lutum aggravare, eſt terrena lucra cum pondere peccati cumulare*, (inquit *S. Greg.* 3. p. *Paſtoralis*, Admonitione 21.) Syriacus vertit, *Nubem luti*, quia nimirum opes ſordidarum affectionum, & ſcelerum nubes exhalant, quibus involuta mens, & oppreſſa, in ſumma cœleſtium rerum caligine, & ignoratione verſatur. Idem Propheta, ibidem: *Væ*; inquit, *qui congregat avaritiam malam domui ſuæ ut ſit in excelſo nidus ejus, & liberari ſe putat de manu mali. Cogitaſti confuſionem domui tuæ, concidiſti populos multos, & peccavit anima tua. Quia lapis de pariete clamabit: & lignum, quod inter juncturas eſt ædificiorum, reſpondebit. Væ, qui ædificat civitatem in ſanguinibus, & præparat urbem in iniquitate!* Amos 6. *Væ, qui opulenti eſtis in Sion!... Qui dormitis in lectis eburneis, & laſcivitis in ſtratis veſtris: qui comeditis agnum de grege, & vitulos de medio armenti. Qui canitis ad vocem pſalterii... Bibentes vinum in phialis, & optimo unguento delibuti: & nihil patiebantur ſuper contritione Joſeph.* Luc. 6. *Væ vobis divitibus*, inquit Chriſtus, *quia habetis conſolationem veſtram.* Jacobi 5. *Agite nunc divites, plorate ululantes in miſeriis veſtris, quæ advenient vobis. Divitiæ veſtræ putrefactæ ſunt: & veſtimenta veſtra a tineis comeſta ſunt. Aurum, & argentum veſtrum æruginavit: & ærugo eorum in teſtimonium vobis erit, & manducabit carnes veſtras ſicut ignis. Theſaurizaſtis vobis iram in noviſſimis diebus. Ecce merces operariorum, qui meſſuerunt regiones veſtras, quæ fraudata eſt a vobis, clamat: & clamor eorum in aures Domini Sabaoth introivit.* Hinc Prov. 28. ſcriptum eſt. *Qui feſtinat ditari, non erit innocens.* Ut enim ait *S. Greg.* loco ſupra laudato; *Qui augere opes ambit, vitare peccatum negligit: & more avium captus, cum eſcam terrenarum rerum avide conſpicit, quo ſtranguletur peccati laqueo non agnoſcit. Cum qualibet præſentis Mundi lucra deſiderant, & ea, quæ de futuro damna patientur, ignorant, audiant, quod ſcriptum eſt:* Hæreditas ad quam feſtinatur in principio, in noviſſimo benedictione carebit. [Prov. 20.] *Ex hac quippe vita initium ducimus, ut ad benedictionis ſortem in noviſſimo veniamus. Qui itaque in principio hæreditari feſtinant, ſortem ſibi in noviſſimo benedictionis amputant: quia dum per avaritiæ nequitiam huic multiplicari appetunt, illic ab æterno patrimonio exheredes fiunt. Cumque plurima ambiunt, vel obtinere cuncta, quæ ambierint, poſſunt, audiant, quod ſcriptum eſt:* Quid prodeſt homini, ſi totum Mundum lucretur, animæ vero ſuæ detrimentum faciat? [Matth. 6.] *At ſi aperte Veritas dicat: Quid prodeſt homini, ſi totum, quod extra ſe eſt, congregat, ſi hoc ipſum ſolum, quod ipſe eſt, damnat?*

REGULA II.

Avaritia, quatenus opponitur liberalitati, veniale peccatum eſt, niſi caritati adverſetur: tunc enim eſt lethale peccatum.

[De Avaritia.] Avaritia enim ſic accepta, eſt inordinatus amor divitiarum. *Si ergo in tantum amor divitiarum creſcat, quod præferatur caritati, ut ſcilicet propter amorem divitiarum aliquis non vereatur facere contra amorem Dei, & proximi; ſic avaritia eſt peccatum mortale. Si autem inordinatio amoris intra hoc ſiſtat, ut homo, quamvis ſuperflue divitias amet, non tamen præferat earum amorem amori divino: ut ſi propter divitias non velit aliquid facere contra Deum, & proximum; ſic avaritia eſt peccatum veniale*; (inquit *S. Th.* 2. 2. qu. 118. art. 4.) Quod ex *S. Auguſt.* confirmatur Lib. *De Fide, & Operibus*. cap. 16. explicante locum Apoſtoli 1. ad Cor. 3. *Si quis autem ſuperædificat ſuper fundamentum hoc* &c. ubi præmiſit fundamentum eſſe Chriſtum, & fidem Chriſti, quæ per dilectionem operatur, ait: *Porro ſi circa divitias ſuas carnali quodam teneretur affectu, quamvis ex eis multas eleemoſynas faceret, nec ad eas augendas fraudis aliquid, rapinæque moliretur, aut earum minuendarum, vel amittendarum metu in aliquod facinus flagitiumve laberetur,* (alio-

(alioquin jam ſe iſto modo ab illius fundamenti ſtabilitate ſubtraheret:) ſed propter carnalem, ut dixi, quem in eis haberet, affectum, quo talibus bonis ſine dolore carere non poſſet, ædificaret ſuper fundamentum illud ligna, fœnum, ſtipulam: maxime ſi & uxorem ſic haberet, ut etiam propter ipſam cogitaret ea, quæ ſunt Mundi, quomodo placeret uxori. Hæc igitur quoniam affectu dilecta carnali, non ſine dolore amittuntur, propterea quia ea ſic habent ut habeant in fundamento fidem, quæ per dilectionem operatur, neque huic iſta ulla ratione, vel cupiditate præponant, in eorum amiſſione paſſi detrimentum per ignem quemdam doloris perveniunt ad ſalutem. A quo dolore, atque detrimento tanto eſt quiſque ſecurior, quanto ea vel minus amaverit, vel tamquam non habens habuerit. Qui vero propter illa vel tenenda, vel adipiſcenda, homicidium, adulterium, fornicationem, idololatriam, & ſimilia quæque commiſerit, non propter fundamentum per ignem ſalvabitur, ſed amiſſo fundamento æterno igne torquebitur. Si quis igitur ex cupiditate lucri aliquod Dei, vel Eccleſiæ mandatum violare malit, quam non adipiſci divitias, aut amittere; v. gr. ſi Miſſam non audire diebus feſtis, vel ab opere ſervili non ceſſare, lethale peccatum avaritiæ committit.

REGULA III.

Avaritia peccatum lethale eſt, ſi ex alio peccato mortali ducat originem, v. gr. ſi quis totus ſit in congregandis divitiis ex errore circa divinam providentiam, aut ex diffidentia benignitatis Dei: vel ſi in divitiis felicitatem, aut ſpem collocet.

De Avaritia. Hinc avaritia non ſemel ab Apoſtolo vocatur *Idolorum ſervitus*; (ad *Epheſ.* 5. & ad *Coloſſ.* 3.) Quemadmodum enim idololatra creaturæ exteriori ſe ſubjicit ad cultum illi exhibendum; ſic avarus ad ea fruendum: & ſicut ille in idolo, ita avarus in materia idoli, auro, & argento, quæ *Principes materiæ* a Tertulliano vocantur, fiduciam collocat, & propter ea velut finem operatur. De hoc hominum genere dicitur Pſal. 48. *Qui confidunt in virtute ſua, & in multitudine divitiarum ſuarum gloriantur*. Hinc Pſ. 61. ſcriptum eſt: *Divitiæ ſi affluant, nolite cor apponere*. Et Prov. 21. *Qui confidit in divitiis ſuis, corruet*. Nolite cor apponere, ideſt, *Ne in divitiis confidatis, non præſumatis, non ſperetis*; (inquit S. *Aug.* hunc Pſal. exponens.) *Ne dicatur*, Ecce *homo, qui non poſuit Deum adjutorem ſuum, ſed ſperavit in multitudine divitiarum ſuarum, & prævaluit in vanitate ſua*. Non divitiæ, ſed ſpes in divitiis, & divitiarum cu-
Pſal. 15. piditas damnantur. Unde non ſolum divites, ſed & pauperes ſpectat illud oraculum. *Nam quid tibi prodeſt, ſi eges facultate, & ardes cupiditate?* Unde cum Dominus dixiſſet,
Matt. 19. 24. *Facilius eſt camelum tranſire per foramen acus, quam divitem intrare in Regnum cœlorum:* Apoſtoli apud ſe dicentes, *Quis poterit ſalvari?* quid attenderunt? *Non facultates, ſed cupiditates. Viderunt enim etiam ipſos pauperes, etſi non ha-*
Nec divitiæ in divite, ſed avaritia damnatur nec paupertas in paupere, ſed pietas laudatur. *bentes pecuniam, tamen habere avaritiam*. Et ut noveris non pecuniam in divite, ſed avaritiam damnari, reſpice pauper divitem ſtante juxta te: Forte in illo eſt pecunia, & non eſt avaritia; in te non eſt pecunia, & eſt avaritia. Pauper ulceroſus, ærumnoſus, linctus a canibus, non habens opem, non habens eſcam, non habens forte ipſam veſtem, ablatus eſt ab Angelis in ſinum Abrahæ. Eja tu pauper, gaudes modo, numquid tibi ulcera optanda ſunt? Nonne patrimonium tuum ſanitas eſt? *Non eſt in hoc Lazaro meritum paupertatis, ſed pietatis. Nam vides, qui ſublatus eſt, non vides, quo ſublatus eſt. Quis eſt ſublatus ab Angelis? Pauper, ærumnoſus, ulceroſus. Quo ſublatus eſt? In ſinum Abrahæ. Lege Scripturas, & invenies divitem Abraham. Ut noveris, quia non divitiæ culpantur; habebat Abraham multum auri, argenti, pecorum, familiæ, dives erat, & in ejus ſinum Lazarus pauper ſublatus eſt. In ſinum divitis pauper: an potius ambo Deo divites, ambo a cupiditate pauperes?* Non igitur, qui habuit divitias, ſed qui in ipſis ſperavit, & non in Deo, damnatur, punitur, movetur de tabernaculo, ſicut pulvis, quem projicit ventus a facie terræ. Dixit nimirum in cor-
Pſal. 143. de ſuo, *Beatus populus, cui hæc ſunt*; ideſt, iſta terrena; cum ſit *Beatus populus, cujus eſt Dominus Deus ejus*. Ita S. *Aug.* Enarr. in Pſal. 11.

Idem confirmatur ex Apoſtolo 1. ad *Timoth.* 6. ſcribente: *Divitibus hujus ſæculi præcipe non ſublime ſapere, neque ſperare in incerto divitiarum, ſed in Deo vivo, (qui præſtat nobis omnia abunde ad fruendum,) bene agere, divites fieri in bonis operibus, facile tribuere, communicare, theſaurizare ſibi fundamentum bonum in futurum, ut apprehendant veram*
Veri divites, ſunt divites Dei. Divitiæ nidus ſuperbiæ. Bonus uſus divitiarum. *vitam*. Quem locum S. *Aug.* egregia paraphraſi illuſtrat Ser. 177. alias 10. inter editos ex Majori Carthuſiæ Miſſ. *Præcipe*, inquit, *divitibus hujus mundi:* Quia *ſunt & divitiæ Dei, & veri divites non ſunt niſi divites Dei*. Non ſuperbe ſapere. *Habentur divitiæ, multumque amantur. Nidus colligitur ſuperbiæ, ubi nutriatur, & creſcat; quod pejus eſt, non volet, ſed maneat. Ergo ante omnia*, Non ſuperbe ſapere. *Ut intelligat, ſapiat, cogitet ſe mortalem, & mortales pauperes pares*. Neque ſperare in incerto divitiarum. *Amas aurum? fac, ſi potes, certum, ut non timeas amittere. Congregaſti facultatem? da tibi, ſi potes, ſecuritatem: Tolle inde ſpem, ubi fixiſti*. Sed in Deo vivo. *Ibi fige ſpem, ibi ancho ram cordis*
De Avaritia. *tui, ut tempeſtas ſæculi non inde te abrumpat*. In Deo vivo, qui præſtat nobis omnia abunde ad fruendum. *Si omnia, quanto magis ſe? Et vere ad fraudem ipſe erit nobis omnia. Nam non mihi videtur dictum*, Qui dedit nobis omnia abundanter ad fruendum, *niſi ſeipſum. Videtur enim aliud eſſe uti, aliud frui. Utimur enim pro neceſſitate, fruimur pro jucunditate. Ergo iſta temporalia dedit ad utendum, ſe ad fruendum. Si ergo ſe, quare dictum eſt*, omnia, *niſi quia ſcriptum eſt*, Ut ſit Deus omnia in omnibus? *Ergo ibi cor* 1. Cor. 15.
ad fruendum, ut ſit ſurſum cor. Solve te hinc, ſed alliga ibi: Periculoſum eſt tibi in his tentationibus ſine vinculo remanere .... Quid tam omnia, quam qui fecit omnia? Habet intus, quod operatur foris. Ibi ergo ſunt omnia præcipua, immortalia, indeficientia, permanentia, & ipſe Deus omnia in omnibus, ſed Sanctis ſuis. Ipſe ergo ſolus ſufficit, de quo dictum eſt, Oſtende nobis Patrem, & ſufficit. *Si avari ſu-* Joan. 14.
mus, ipſum amemus. Si opes deſideramus, ſolus nos ſatiare poterit de quo dictum eſt, Qui implet in bonis deſiderium tuum. *Hoc tantum, tam magnum bonum peccatori non ſufficit? Volendo habere omnia, plus perdidit omnia; quia, Radix eſt omnium malorum avaritia*. Divites ſint in operibus bonis. *Ad hoc dives eſto, ut facile tribuas. Pauper enim vult tribuere, & non poteſt: apud illum difficultas, apud te facilitas. Hoc tibi proſit, quod dives es, quia cum volueris fa-* Pſal. 102.
cere, ſtatim facis. Facile tribuant, communicent. *Numquid perdunt?* Theſaurizent ſibi fundamentum bonum in futurum. *Et ne ipſum aurum, & argentum & prædia, & ea, quæ pulcra videntur in facultatibus hominum, etiam ibi deſideremus, cum dicitur nobis, Illuc migrate, theſaurum veſtrum ibi ponite: admonuit nos contra carnales cogitationes, & ſubjecit*, Ut apprehendant veram vitam. *Non aurum, quod in terra remanſit, non facultates putredinis, non bona tranſeuntia, ſed* veram vitam. *Quodam modo ergo migramus,*
Sacrum commercium divitibus Deus præcipit, mutationem cum illis facit. *quando hoc illuc tranſit, neque hoc ibi habebimus, quod hinc transferimus. Quodam modo Dominus noſter mercatores nos vult eſſe; mutationem nobiſcum facit: quod hic abundant, damus; quod ibi abundat, accipimus: quemadmodum plerique trajectitias merces faciunt, aliud dant alibi, & quo veniunt aliud accipiunt. Talis eſt iſta mutatio, qualis noſtra mercatio. Quid damus, & quid accipimus? Hoc damus, quo nobiſcum auferre non poſſumus, etſi vellemus. Quare ergo perit? Id quod minus eſt detur, ut quod eſt majus, ibi inveniatur. Damus terram, & accipimus cœlum; damus temporalia, & accipimus æterna; damus putreſcentia, & accipimus immortalia: damus quod dedit Deus, & accipimus ipſum Deum. Non ergo ſimus pigri in iſta mutatione rerum, in iſta mercatura optima, & ineffabili. Proſit quia hic ſumus, proſit, quia nati ſumus, proſit, quia peregrinamur. Non inopes remaneamus. Non intret arcam cordis tinea malæ cogitationis; non dicatur, Non dabo, ne cras non habeam. Noli multum cogitare de futuris: immo multum cogita de futuris, ſed de longe futuris*. Theſaurizent ſibi fundamentum in futurum, ut apprehendant veram vitam: *Habe: tantum noli amare, ſervare, theſaurizare, incubare reconditis, hoc eſt, de incertis ſperare*.

Et Serm. 85. alias *De Tempore* 205. *Avaritia eſt velle eſſe divitem, non jam eſſe divitem. Mergi non times in interitum, & perditionem? Non times radicem omnium malorum avaritiam? De agro tuo exſtirpas radicem ſpinarum, & non exſtirpas de corde tuo radicem malarum cupiditatum? Purgas agrum tuum, unde fructum capiat venter tuus, & non purgas cor tuum, ubi habitet Deus?*

Hanc denique Regulam confirmat S. *Th.* qu. 13. *De peccatis*, inter Quæſt. Diſputatas, art. 2. *Si loquamur*, inquit, De Avaritia.
de amore, & deſiderio ſtricte, ſic Avaritia ſemper eſt peccatum mortale. Cum enim amor, & deſiderium ſit boni; bonum autem proprie, & principaliter ſit finis: id autem, quod ad finem ordinatur, non habeat per ſe rationem boni, niſi propter ordinem finis: inde eſt, quod amor, & deſiderium proprie, & principaliter eſt finis, ſecundario autem eorum, quæ ſunt ad finem. Si ergo avaritia dicatur amor, & deſiderium temporalium bonorum, ita quod in eis finis conſtituatur, avaritia ſemper erit peccatum mortale. Converti enim ad bonum creatum ſicut ad finem, facit averſionem ab incommutabili bono, quod debet eſſe ultimus finis, eo quod non poſſunt eſſe plures ultimi fines.

REGULA IV.

Lethalis Avaritiæ rei ſunt, quicumque plura concupiſcunt, quam hujus vitæ neceſſitas, ſtatuſque ſui decentia, & decorum exigant, & neceſſaria habentes, novas opes congregare non ceſſant.

Hanc Regulam tradit Apoſtolus 1. ad Tim. 6. *Eſt autem*, inquit, *quæſtus magnus pietas cum ſufficientia. Nihil enim intulimus in hunc mundum: haud dubium, quod nec auferre quid poſſumus. Habentes autem alimenta, & quibus tegamur, his contenti ſumus: nam qui volunt divites fieri, incidunt in tentationem, & in laqueum diaboli, & deſideria multa inutilia, & nociva, quæ mergunt homines in interitum, & perditionem. Radix enim omnium malorum eſt cupiditas: quam quidam appetentes erraverunt a fide, & inſeruerunt ſe doloribus multis*. Illis autem verbis, *His contenti ſumus*, enuntiari præceptum ad omnes pertinens, utpote ex ipſa naturæ lege profectum, minime, dubium eſt. Nam ſuperflua quærere, & deſiderare, contra naturam eſt. Porro, ut ait Tertull. Lib. de Corona Militis, *omne, quod contra naturam eſt, monſtri meretur notam penes omnes: penes nos vero etiam elogium ſacrilegii in Deum naturæ Auctorem*. Non ait Apoſtolus, Qui divites ſunt; ſed *Qui volunt divites fieri*. Inter divitem eſſe, & velle eſſe, juſta diſcretio negari non poteſt. *Ibi facultas eſt, hic cupiditas*; (inquit *S. Aug.* Serm. 177.)

Cum Propheta convenit Apoſtolus: *Baruch* enim cap. 3. ſcriptum eſt: *Ubi ſunt Principes gentium ... qui argentum theſaurizant, & aurum, in quo confidunt homines, & non eſt finis acquiſitionis eorum? Qui argentum fabricant, & ſolliciti ſunt, nec eſt inventio operum illorum? Exterminati ſunt, & ad inferos deſcenderunt, & alii loco eorum ſurrexerunt*. Et Iſ. 5. *Væ, qui conjungitis domum ad domum, & agrum agro copulatis uſque ad terminum loci! Numquid habitabitis vos ſoli in medio terræ?* Deficiente ſcilicet terra, non ſatiatur avaritia. *Quæ rabies*, inquit S. Hier. *cum tecta, & agris ad depellendos imbres, & ad ſerendas fruges haberi debeant, ea habere cupere, in quibus cunctis habitare non poſſis, & quæ colere non ſufficias; alteriuſque neceſſitatem tuam facere voluptatem?*

Id denique confirmat Parabola, quam propoſuit Chriſtus, Lucæ 12. *Hominis cujuſdam divitis uberes fructus ager attulit: & cogitabat intra ſe dicens: Quid faciam, quia non habeo, quo congregem fructus meos? Et dixit: Hoc faciam, deſtruam horrea mea, & majora faciam, & illuc congregabo omnia, quæ nata ſunt mihi, & bona mea, & dicam animæ meæ: Anima, habes multa bona poſita in annos plurimos: requieſce, comede, bibe, epulare. Dixit autem illi Deus: Stulte, hac nocte animam tuam repetunt a te; quæ autem paraſti, cujus erunt? Sic eſt, qui ſibi theſaurizat, & non eſt in Deum dives*, Numquid vero Dives ille aliena quærebat? Fructus ſuos colligere diſponebat, ubi poneret, conſulebat, *Non de cujuſquam vicini agris, non limite perturbato, non ſpoliato paupere, non circumvento ſimplice, ſed tantummodo de ſuis colligendis cogitabat ... Ait illi Deus*, Stulte, *Ubi tibi ſapiens videris, ibi ſtulte*. Stulte, *inquit*, hac nocte repetunt a te animam tuam; hæc, quæ præparaſti, cujus erunt? *Si ſervaveris, tua erunt. Quid*, inquit, *reponis, quod relicturus es? Ecce increpatus eſt ſtultus male recondens. Si ſtultus eſt, qui recondit ſua, vos invenite nomen ei, qui tollit aliena ... Fortaſſis aliquis reſpondeat, & dicat, Non valde magna pœna erat illi homini, cui dixit Deus, Stulte. Non ſic dicit Deus, Stulte, quomodo homo dicit. Tale in quemquam Dei verbum, judicium eſt. Numquid enim Deus ſtultis daturus eſt Regnum cœlorum? Quibus autem non eſt daturus Regnum cœlorum, quid*
De Avaritia. *eis reſtat, niſi pœna gehennarum?* Verba ſunt *S. Auguſtini* Ser. 178. alias 19. *De Verbis Apoſtoli*, cap. 2. Hinc *S. Cypr.* Lib. *de Lapſis*, inter gravia peccata, quibus iratus Deus Eccleſiæ perſecutionem permiſit, nimium augendi patrimonii ſtudium recenſet. *Studebant*, inquit, *augendo patrimonio ſinguli; & obliti quid credentes, aut ſub Apoſtolis ante feciſſent, aut ſemper facere deberent, inſatiabilis cupiditatis ardore ampliandis facultatibus incubabant*.

REGULA V.

Non ſolum lethalis avaritiæ reus eſt, qui rapit aliena, ſed & ille, qui cupide ſervat, ſua, ſi tanta ſit cupiditas, ut illa non ſit paratus amittere, ne Deum lethaliter offendat.

Avarus eſt qui cupide ſervat ſua. Hanc Regulam tradit *S. Aug.* Serm. 107. alias *de Tempore* 196. & *de Diverſis* 28. eamque colligit ex Chriſti verbis, Luc. 12. *Videte, & cavete ab omni avaritia: quia non in abundantia cujuſquam vita ejus eſt, ex his quæ poſſidet*. Præceptum illud a Chriſto datum obſervat occaſione hominis, qui ipſum interpellavit contra fratrem ſuum, qui totum patrimonium abſtulerat, & fratri ſuo partem non reddebat. Cauſſa juſta erat, breviter, & clare expoſita juſtiſſimo Judici, & æquitatem cauſſæ, antequam illi exponeretur, cognoſcenti. *Magiſter, dic fratri meo, ut dividat mecum hæreditatem*. Reſpondit Dominus: *Homo, quis me conſtituit judicem, aut diviſorem ſuper vos. Dixitque ad illos: Videte, & cavete ab omni avaritia*. Forte, inquit, *Tu avarum, & cupidum diceres, ſi quæreret aliena: ego autem dico, Cupide, & avare non appetas nec tua. Hoc eſt* Ab omni, Cavete, *inquit*, ab omni avaritia. *Meum ſervo, non alienum tollo*. Cavete ab omni avaritia. *Non ſolum avarus eſt, qui rapit aliena; ſed & ille avarus eſt, qui cupide ſervat ſua ... Multa, qui recondit, quantum inde tollit, ut vivat? Cum tulerit inde, & quodammodo cogitatione ſeparaverit, quod ſufficiat unde vivat, videat cetera cui remaneant: ne forte cum ſervas unde vivas, colligas unde moriaris. Ecce Chriſtus, ecce veritas, ecce ſeveritas*, Cavete, *dicit veritas*. Cavete, *dicit ſeveritas. Si non amas veritatem, time ſeveritatem*. Non in abundantia hominis vita ejus eſt ex his, quæ habet. *Crede illi, non te fallit. Contra tu dicis, Immo*
De Avaritia. *in abundantia homini eſt vita ejus ex his, quæ habet. Ille te non fallit: tu te fallis ... Ecce amas tua, non tollis aliena; de labore habes, de juſtitia habes: hæres relictus es, donavit tibi quem promeruiſti; navigaſti, periclitatus es, fraudem non feciſti, mendacium non juraſti, quod Deus voluit acquiſiſti: & ſervas cupide tamquam in bona conſcientia, quia non habes de malo, & non quæris aliena. Si non audieris illum, qui dixit*, Cavete ab omni avaritia, *audi quanta mala facturus es propter tua. Ecce contingit, verbi gratia, ut fieres judex. Non corrumperis, quia non quæris aliena. Nemo tibi dat præmium, & dicit, Judica contra adverſarium meum. Abſit, homo, qui non quæris aliena, quando tibi hoc perſuaderi poteſt? Vide quid mali facturus ſis propter tua. Ille, qui vult, ut male judices, & pro ipſo feras ſententiam contra adverſarium ipſius, forte potens homo eſt, & poteſt tibi calumniam facere, ut perdas tua. Attendis potentiam ipſius, cogitas illam, cogitas tua, quæ ſervas, quæ amas; non quæ poſſediſti, ſed quibus male inhæſiſti. Attendis viſcum tuum, propter quod liberas virtutis non habens pennas, & dicis apud te ipſum. Offendo hominem iſtum, multum poteſt ad tempus: ſuggeret de me mala, & proſcribor, & perdo quod habeo. Judicaturus es male, non cum quæris aliena, ſed cum ſervas tua. Da mihi hominem, qui audivit Chriſtum, da mihi hominem, qui cum timore audivit*, Cavete ab omni cupiditate: *Et non mihi dicat, Ego homo pauper ſum, plebejus, mediocris, gregalis, quando ſpero me judicem futurum? Non timeo iſtam tentationem, cujus periculum ante oculos poſuiſti. Ecce dico & pauperi, quid timere debeat. Vocat te dives, & potens, ut pro illo dicas falſum teſtimonium. Quid facturus es modo? Dic mihi. Habes bonum peculium, laboraſti, acquiſiſti, ſervaſti. Exigit ille, Dic pro me falſum teſtimonium, & tantum dabo tibi. Tu, qui non quæris aliena, Abſit a me, inquis: non quæro, quod mihi noluit Deus dare, non accipio, recede a me. Non vis accipere; quod do? Quod habes, tollo, Ecce modo te proba, modo te interroga. Quia me attendis? Intus te attende, intus te vive, intus te examina; ſede ad te, & conſtitue ante te, & in equuleum præcepti Dei extende te, & timore torque te, & noli te palpare: Reſponde tibi. Ecce ſi hoc quiſquam minetur, quid facies? Tollo tibi, quod cum tanto labore acquiſiſti, niſi pro me falſum teſtimonium dixeris. Da illum:* Cavete ab omni avaritia. *O ſerve meus, dicet tibi, quem redemi, & liberum feci, quem de ſervo fratrem adoptavi, quem in corpore meo membrum poſui, audi me: tollat, quod acquiſiſti, me tibi non tollet. Ne pereas, ſervas tua. Nonne tibi dixi*, Cavete ab omni cupiditate? *Ecce turbaris, ecce fluctuas: cor tuum quaſi navis tempeſtatibus quatitur. Dormit Chriſtus: excita dormientem, & non timebis tempeſtatem ſævientem. Ipſum excita, qui nihil habere voluit, & totum habes, Qui uſque ad Crucem pro te pervenit, cujus nudi, atque pendentis oſſa ab inſultantibus numerata ſunt: & cave ab omni avaritia*.

REGULA VI.

Gravis impatientia in rei familiaris amiſſione animam prodit lethalis Avaritiæ reum.

De Avaritia. Nihil noſtrum, quoniam Dei omnia. Hæc Regula colligitur ex *Tertulliano*, Lib. *de Patientia*, cap. 7. *Si detrimento*, inquit, *res familiaris animus concitatur, omni pene in loco de contemnendo ſæculo Scripturis Dominicis commonetur: nec major ad pecuniæ contemptum exhortatio ſubjacet, quam quod ipſe Dominus in nullis divitiis invenitur, ſemper pauperes juſtificat, divites prædamnat. Ita detrimentum patientiæ faſtidium opulentiæ præminiſtravit, demonſtrans per objectionem divitiarum læſuras quoque earum computandas non eſſe. Quod ergo nobis appetere minime opus eſt, quia nec Dominus appetivit, detruncatum, vel etiam ademptum non ægre ſuſtinere debemus. Cupiditatem omnium malorum radicem Spiritus Domini per Apoſtolum pronuntiavit. Eam non in concupiſcentia alieni tantum conſtitutam interpretemur, nam & quod noſtrum videtur, alienum eſt. Nihil enim noſtrum, quoniam Dei omnia, cujus ipſi quoque nos. Itaque ſi damno affecti, impatienter ſe inſerimus, de non noſtro amiſſum dolentes, ad fines cupiditatis deprehendemur. Alienum quærimus, cum alienum amiſſum ægre ſuſtinemus. Qui damni impatientia concitatur, terrena cœleſtibus anteponendo, de proximo in Deum peccat. Spiritum enim, quem a Domino ſumpſit, ſæcularis rei gratia concutit. Libenter igitur terrena amittamus, cœleſtia tueamur. Totum licet ſæculum pereat, dum patientiam lucrifaciam. Jam qui minutum ſibi aliquid aut furto, aut vi, aut etiam ignavia, non conſtanter ſuſtinere conſtituit, neſcio, an facile, vel ex animo ipſe rei ſuæ manum inferre poſſet in cauſſa eleemoſynæ. Quis enim ab alio ſecari omnino non ſuſtinens, ipſe ferrum corpori ſuo ducit? Patientia in detrimentis exercitatio eſt largiendi, & communicandi. Non piget donare, qui non timet perdere ... Gentilium eſt omnibus detrimentis impatientiam adhibere, qui rem pecuniariam fortaſſe animæ anteponant ... Nos vero ſecundum diverſitatem, quæ cum illis ſumus, non animam pro pecunia, ſed pecunia pro anima deponere convenit, ſeu ſponte in largiendo, ſeu patienter in amittendo ipſam animam, ipſumque corpus in ſæculo iſto expoſitum omnibus ad injuriam gerimus, ejuſque injuriæ patientiam ſubimus, Minorum deliberatione lædemur? Abſit a ſervo Chriſti*

(Margin: Qui damni impatientia concitatur, terrena cœleſtibus anteponit. Non piget donare, qui non timet perdere.)

tale inquinamentum, ut patientia majoribus tentationibus præparata in frivolis excidat.

Timor amittendarum opum martyrii impedimentum eſt.

Hinc *S. Cypr.* amittendarum opum timorem inter impedimenta Martyrii, cauſſa defectionis plurimorum a Chriſtianæ Fidei confeſſione commemorat, Lib. de Lapſis. *Diſſimulanda*, inquit, *veritas non eſt, nec vulneris noſtri materia, & cauſſa reticenda. Decepit multos patrimonii ſui amor cæcus; nec ad recedendum parati, aut expediti eſſe potuerunt, quos facultates ſuæ velut compedes ligaverunt. Illa fuerunt remanentibus vincula, illa catenæ, quibus & virtus retardata eſt, & fides preſſa, & mens vincta, & anima præcluſa; ut ſerpenti terram ſecundum Dei ſententiam devoranti prædæ, & cibus fierent, qui terreſtribus cupiditatibus inhærerent. Et idcirco Dominus bonorum Magiſter, & præponens, & conſulens in futurum*: Si vis, *inquit*, perfectus eſſe, vade, vende omnia tua, & da pauperibus, & habebis theſaurum in cœlis, & veni, ſequere me. *Si hoc divites facerent, per divitias ſuas non perirent; theſaurum in cœlo reponentes, hoſtem nunc expugnatorem domeſticum non haberent, eſſet in cœlo cor, & animus, & ſenſus, ſi theſaurus eſſet in cœlo. Ne vinci a ſæculo poſſet, qui unde vinceretur in ſæculo non haberet: ſequeretur Dominum ſolutus, & liber, ut Apoſtoli, & ſub Apoſtolis multi, & nonnulli ſæpe fecerunt, qui & rebus ſuis, & parentibus derelictis, Chriſto individuis nexibus adhæſerunt. Sequi autem Chriſtum quomodo poſſunt, qui patrimonii vinculo detinentur? Aut quomodo cœlum petunt, & ad ſublimia, & alta conſcendunt, qui terrenis cupiditatibus degravantur? Poſſidere ſe credunt, qui potius poſſidentur; cenſus ſui ſervi, nec ad pecuniam ſuam Domini, ſed magis pecuniæ mancipati.*

Matt. 19. 21. Sequi Chriſtum non poſſunt, qui patrimonii vinculo detinentur.

REGULA VII.

Quamvis recta ratio, & Chriſtiana Caritas poſtulent, ut Patresfamilias, qui liberos habent, facultates illis comparent vitæ, ac ſtatui convenientes: Avaritiæ tamen lethalis rei ſunt, ſi nullum congerendis filiorum gratia opibus modum ſtatuant: eaque ratione ab erogandis eleemoſynis ſe excuſent urgente præcepto.

De Avaritia.

Hanc Regulam tradunt SS. Patres, e quibus duos impræſentiarum proferam, *Cyprianum* ſcilicet, ac *Auguſtinum*. Audiatur *S. Cyprianus*, Tract. *de Opere, & Eleemoſynis*, ubi hæc habet: *Sed nec illa res, Fratres cariſſimi, a bonis operibus & juſtis refrænet, & revocet Chriſtianum, quod excuſari ſe poſſe aliquis exiſtimet beneficio filiorum, quando in impenſis ſpiritualibus Chriſtum cogitare, qui accipere ſe profeſſus eſt, debeamus: nec conſervos liberis noſtris, ſed Dominum præferamus, ipſo inſtruente, & monente*: Qui diliget, *inquit*, patrem, aut matrem ſuper me, non eſt me dignus: & qui diligit filium, aut filiam ſuper me, non eſt me dignus. *Item in Deuteronomio ad corroborationem fidei, & dilectionem Dei paria ſcripta ſunt*: Qui dicunt patri, aut matri, Non novi te, & filios ſuos non agnoverunt, hi cuſtodierunt præcepta tua, & teſtamentum tuum ſervaverunt. *Nam ſi Deum toto corde diligimus, nec parentes, nec filios Deo præferre debemus. Quod & Joannes in Epiſtola ſua ponit, Caritatem Dei apud eos non eſſe, quos videamus operari in pauperem nolle.* Qui habuerit *inquit*, ſubſtantiam Mundi, & viderit fratrem ſuum deſiderantem; & clauſerit viſcera ſua, quomodo Caritas Dei manet in illo? *Si enim Deus eleemoſynis pauperum fœneratur, & cum datur minimis Chriſto datur: non eſt, quod quis terrena cœleſtibus præferat, nec divinis humana præponat. Sic vidua illa in tertio Regum Libro; cum in ſiccitate, & fame conſumptis omnibus de modico farre, & oleo, quod ſuperfuerat, feciſſet ſubcinericium panem, quo aſſumpto moritura cum liberis eſſet, ſupervenit Helias, & petiit ſibi prius ad edendum dari; tunc quod ſuperfuiſſet, inde illam cum filiis ſuis veſci, nec obtemperare illa dubitavit, aut Heliæ filios Mater in fame, & egeſtate prapoſuit. Fit immo in conſpectu Dei, quod Deo placeat, prompte, ac libenter, quod petebatur, offertur: nec de abundantia portio; ſed de modico totum datur, & eſurientibus liberis alter prius paſcitur; neque in penuria, & fame cibus, antequam miſericordia, cogitatur: ut dum in opere ſalutari carnaliter contemnitur, ſpiritualiter anima ſervetur. Helias itaque typum Chriſti gerens, & quod ille pro miſericordia vicem ſingulis reddat, oſtendens, reſpondit, & dixit*: Hæc dicit Dominus: Fidelia farris non deficiet, & capſaces olei non minuetur uſque in diem, quo dabit Dominus imbrem ſuper terram. *Secundum divinæ pollicitationis fidem multiplicata ſunt Viduæ, & cumulata, quæ præſtitit, & operibus juſtis, ac miſericordiæ meritis augmenta, & incrementa ſumentibus, farris, & olei vaſa completa ſunt. Nec finis abſtulit Mater, quod Heliæ dedit; ſed magis contulit filiis, quod benigne, & pie fecit. Et illa nondum Chriſtum ſciebat, nondum præcepta ejus audierat: non Cruce, & Paſſione ejus redempta, cibum, & potum pro Sanguine rependebat; ut ex hoc appareat quantum in Eccleſia peccet, qui ſe, & filios Chriſto anteponens, divitias ſuas ſervat, nec patrimonium copioſum cum indigentium paupertate communicat. Sed enim multi ſunt in domo liberi, & retardat te numeroſitas filiorum, quo minus largiter bonis operibus inſiſtas:*

Matt. 10. 37.

Deut. 33. 9.

1. Jo. 3. 17.

3. Reg. 17. Divites ab eleemoſynis pro ſuarum facultatum, & neceſſitatis pauperum ratione erogandis, filiorum numerus non excuſat.

De Avaritia.

atqui in hoc ipſo operari amplius debes, quo multorum pignorum pater es. Plures ſunt pro quibus Dominum depreceris: multorum delicta redimenda ſunt, multorum purganda conſcientia, multorum animæ liberandæ. Ut in hac vita ſæculari alendis, ſuſtinendiſque pignoribus, quo major eſt numerus, hoc major & ſumptus eſt: ita, & in vita ſpirituali, atque cœleſti, quo amplior fuerit pignorum copia, eſſe & operum debet major impenſa. Sic & Job Sacrificia numeroſa pro liberis offerebat, quantuſque erat in domo pignorum numerus, tantus dabatur Deo & numerus hoſtiarum. Et quoniam quotidie deeſſe non poteſt quod peccetur in conſpectu Dei, Sacrificia quotidiana non deerant, quibus poſſent peccata tergi... Si ergo vere filios tuos diligis, ſi eis exhibes plenam, & paternam dulcedinem caritatis; operari magis debes, ut filios tuos Deo juſta operatione commendes. Nec eum liberis tuis cogites patrem, qui & temporarius, & infirmus eſt; ſed illum Patrem putes, qui æternus, & firmus filiorum ſpiritualium Pater eſt. Illi aſſigna facultates tuas, quas hæredibus ſervas; Ille ſit liberis tuis tutor, ille curator, ille contra omnes injurias ſæculares divina majeſtate protector. Patrimonium Deo creditum nec Reſpublica eripit, nec fiſcum invadit; nec calumnia aliqua forenſis evertit. In tuto hæreditas ponitur, quæ Deo cuſtode ſervatur. Hoc eſt caris pignoribus impoſterum providere; hoc eſt futuris hæredibus paterna pietate conſulere ſecundum fidem Scripturæ Sanctæ dicentis: Junior fui & ſenui, & non vidi juſtum derelictum, neque ſemen ejus egens pane. Tota die miſeretur, & fœnerat: & ſemen ejus in benedictione eſt. *Et iterum*: Qui converſatur ſine vituperatione in juſtitia, beatos poſt ſe filios relinquet. *Prævaricator itaque & proditor pater es, niſi filiis tuis fideliter conſulas: niſi conſervandis eis religioſa, & vera pietate proſpicias. Qui ſtudes terreno magis, quam cœleſti patrimonio, filios tuos diabolo magis commendare, quam Chriſto, bis delinquis, & geminum, ac duplex crimen admittis: & quod non præparas filiis tuis Dei Patris auxilium, & quod doces filios patrimonium plus amare quam Chriſtum.*

De Avaritia.

Pater, qui largas Eleemoſynas facit, melius filiis conſulit.

Pſ. 36. 25.

Prævaricator, & proditor pater.

Idem confirmat *S. Aug.* Serm. 87. alias De Diverſis 43. *Dicit avaritia, Conſule impoſterum, homini fortaſſis victuro, nec in craſtinum. Sed ecce vivat quantum putat avaritia, non quantum oſtendit, non quantum docet, non quantum fidit, ſed quantum putat vixerit, ſenuerit, finierit; adhuc ſenex incurvus, baculo innixus lucrum quærit, & audit avaritiam dicentem, Conſule impoſterum. In quod poſterum? Jam exſpirans loquitur. Propter filios, inquit. Utinam, vel illos ſenes non avaros haberemus, qui filios non habent! Etiam ipſis, etiam talibus, etiam iniquitatem ſuam nulla pietatis imagine excuſantibus non ceſſat dicere, Conſule impoſterum. Sed forte ipſi cito erubeſcunt; illos videamus, qui filios habent, utrum certi ſint filios ſuos poſſeſſuros eſſe, quæ reliquerint. Intendunt, cum vivunt, filios aliorum, alios alienis improbitatibus, quod habuerant amittentes, alios propria nequitia, quod poſſederant conſumentes: & remanent inopes filii divitum. Parcite noſci ſervi avaritiæ. Sed poſſidebunt hoc, inquit, filii mei. Incertum eſt: poſtremo, fac certum: quid eis vis relinquere? Quod acquiſiſti tibi. Certe quod acquiſti, relictum non erat, & habes. Si tu habere potuiſti, quod tibi relictum non eſt, poterunt ergo habere & illi, quod tu non reliqueris ..... Serva & filiis tuis: ſed audi me. Si de filiis quiſque ſuis aliquem amiſerit, intendite Fratres mei, quia avaritia excuſationem non habet, neque hic, neque in futuro ſæculo, Chriſtianum filium amiſiſti: non ergo amiſiſti, ſed præmiſiſti. Neque enim ille deceſſit, ſed præceſſit. Interroga fidem tuam: certe & tu illo iturus es, quo ille anteceſſit. Vivit filius tuus. Si ergo vivit, quare invaditur pars ejus a fratribus ejus? Sed dices, Numquid redditurus eſt, & poſſeſſurus? Mittatur ergo illi, quo præceſſit ille: ad rem ſuam venire non poteſt: res ejus ad eum ire poteſt: vide cum quo ſit. Si in Palatio militaret filius tuus, & amicus Imperatoris fieret, & diceret tibi, Vende ibi partem meam, & mitte mihi: numquid invenires, quid reſponderes? Modo cum Imperatore omnium Imperatorum, & cum Rege omnium Regum, & cum Domino omnium Dominorum eſt filius tuus: mitte illi. Non dico, Neceſſarium habet ipſe; Dominus ipſius, apud quem eſt filius tuus, eget in terra. Hic vult accipere, quod dat in cœlo. Quod facere nonnulli avari ſolent, fac trajectitium; da in peregrinos, quod recipias in Patria tua: Poſtremo jam de te nihil, de filio tuo loquor. Dubitas dare tuum, dubitas & reddere alienum; certe convinceris, quia non filiis tuis ſervabas. Ecce non das filiis tuis, quia tolles filiis tuis. Huic certe tolles. Quare indignus eſt accipere, quia cum digniore vivit; abſit ergo, ut tibi dicam, Da quod habes; ſed dico tibi, Redde quod debes. Sed habebunt illud, ais, fratres illius. O mala doctrina, docens filios tuos mortem optare fratribus ſuis. Si de re fratris ſui mortui ditiores erunt, vide quemadmodum ſe attendant in domo tua. Quid ergo facies? Patrimonium dividis, & parricidia doces? Sed nolo dicere de uno amiſſo, ne caſus humanos videar minari. Melius quodammodo, proſperiuſque loquamur. Non dico. Unum minus habebis, computa, quia unum plus habes. Fac locum Chriſto cum filiis tuis, accedat familiæ tuæ Dominus tuus, accedat ad prolem Creator tuus, accedat ad numerum filiorum tuorum frater tuus. Cum enim tantum interſit, & frater eſſe dignatus eſt. Et cum ſit Patri Unicus, voluit habere cohæredes. Ecce ille quam largiter! Tu quare tam ſteriliter? Duos filios habes, tertium illum computa: tres habes quar-*

Unio filiorum amiſſorum pars pauperibus eroganda.

De Avaritia.

Trajectitium in Eleemoſynis faciendum.

Chriſtus ad filiorum numerum addendus.

tus numeretur: quintum habes, ſextus dicatur: decem habes, undecimus ſit. Nolo amplius dicere: unius filii tui ſerva locum Domino tuo. Quod enim dabis Domino tuo, & tibi proderit, & filiis tuis? quod autem male ſervas filiis tuis, & tibi oberit & filiis. Dabis autem portionem unam, quam unius filii deputaſti. Deputa te unum amplius genuiſſe. Quid magnum. Fratres mei? Conſilium do, numquid guttur ligo? ſicut ait Apoſtolus. Hæc ad utilitatem veſtram dico, non ut laqueum vobis injiciam. *Puto, Fratres, quia parva, & facilis cogitatio eſt, putare patrem filiorum habere unum filium amplius, & comparare talia prædia, quæ poſſideas in æternum & ipſe, & filii tui. Quid dicat avaritia, non habet. Non vos vincat, non plus valeat in cordibus veſtris, quam Redemptor veſter. Non filius valeat in corde veſtro, quam ille, qui monet ſurſum corda habere.*

1. Cor 7.

Patres, qui filiis ingentes opes congregant, peccatorum materiam illis cumulant.

Denique Patres, qui filiis ſuis ingentes opes congregant, cumulant illis *Peccatorum materiam, & irritamentum*; adeoque metuere debent, ne duplici pœna plectantur, tam propter ſua ſcilicet quam illorum peccata. Ille nimirum filiorum inordinatus amor, *& illis gravis eſt, qui perniciosas pariunt hæreditates, & illis, qui inter improbiſſimum quæſtum improbi educantur hæredes. Et hinc eſt, quod pene omnes parentibus ſuis filii non magis in patrimonia, quam in vitia ſuccedunt; nec magis facultates paternas ſumunt, quam pravitates: ac ſic tranſeuntes ſemper in mores patrum, ante eorum incipiunt nequitiam, quam ſubſtantiam poſſidere. Bona enim parentum nonniſi mortuis eis poſſident? viventibus autem adhuc, & valentibus, mores. Ac ſic prius quam in dominio ſuo habere incipiant res paternas, habent in animis ipſos patres; & antequam habeant illa, quæ falſo dicuntur bona, habent illa, quæ vere probantur mala. Quid ergo, cum hæc ita ſint, interdicere forſan parentibus filiorum videor affectum? Minime ∴ Non ſolum enim amandos filios dicimus, ſed præcipue, ac ſuper omnia amandos; nec quemquam his omnino anteponendum, niſi Deum ſolum. Nam & hoc eſt præcipue amare illum, filiis anteponere, quem non expediat omnino poſtponere. Quid eſt ergo, aut quo modo amandos dicimus filios? Quo abſque dubio, niſi quo Deus ipſe conſtituit. Neque enim eſt ullus melior filiorum amor, quam quem ille docuit, qui ipſos filios dedit: Quomodo igitur Deus amari filios juſſerit, non dico ego; dicat ſermo divinus: Ut tradant Mandata Dei filiis ſuis, ut ponant in Deo ſpem ſuam, & mandata ejus exquirant ∴ Non neceſſe eſt ergo, ut filio tuo terrenos theſauros recordas: nulla re eum facies ditiorem, quam ſi ipſum filium tuum theſaurum Dei feceris. Quamquam hæc ita ſe habeant, & ſint vera, ac ſaluberrima; tamen non ita dicam, quaſi filios bonis, & facultatibus paternis penitus excludam.* Verba ſunt *Salviani*, Lib. 1. *Ad Eccleſiam Catholicam*.

De Avaritia.

Pſal. 7.

Filios divites fecit qui theſaurum Dei illos fecerit.

Pater Avarus in ſua filiorumque perſona a Deo puniendus.

Ad hæc, avari illi homines, qui filiis immodicas opes congregant, nec ſuccurrunt neceſſitati pauperum, Animam ſuam, quam, quæ liberis proprior, & conjunctior eſt, adeoque præ illis diligenda, negligunt. Neque vero Deus liberos ea conditione dedit, ut prohibeat, eorum amor, quo minus parentes Dei mandatis pareant; & ut parentibus Regni cœleſtis aditum intercludant; (inquit *S. Baſilius*, Homilia *In Diteſcentes*:) Quod autem pater avarus in ſua, filiorumque perſona puniendus ſit, cum intuitu filiorum a ſublevanda pauperum inopia manum abſtinet, docet Pſ. 108. *Cum judicatur*, inquit, *exeat condemnatus, & oratio ejus fiat in peccatum. Fiant filii ejus orphani, & uxor ejus vidua. Nutantes transferantur filii ejus, & mendicent: & ejiciantur de habitationibus ſuis. Scrutetur fœnerator omnem ſubſtantiam ejus, & diripiant alieni labores ejus: Non ſit illi adjutor, nec ſit, qui miſereatur pupillis ejus. Fiant nati ejus in interitum: in generatione una deleatur nomen ejus ∴ Fiant contra Dominum ſemper; & diſpereat de terra memoria eorum: pro eo quod non eſt recordatus facere miſericordiam. Et perſecutus eſt hominem inopem, & mendicum, & compunctum corde mortificare.*

REGULA VIII.

Lethalis Avaritiæ rei ſunt Clerici, qui ex Eccleſiaſticis redditibus theſauros congregant, aut villas, agros, vel domos emunt, quibus res eorum familiaris, ſive patrimonium augeatur.

Clericorum Avaritia.

Bonorum enim Eccleſiaſticorum, *Quæ Dei ſunt*, ut Sacra Synodus Tridentina loquitur; quæ ſunt *Oblationes fidelium, pretia peccatorum, patrimonia pauperum*; ut loquuntur antiqua Concilia, Viri Eccleſiaſtici diſpenſatores ſunt dumtaxat, non domini, (ut alias probavimus.) Quidquid igitur ex eis præter victum, & veſtitum, ſive præter neceſſaria vitæ, & decore ſtatui reliquum fuerit, pauperum eſt, ac proinde pauperibus erogari debet, non ſervari ad rei familiaris, ſive patrimonii incrementum, non ad hæredes tranſmitti. Præclare *Salvianus* Lib. 2. *Ad Eccleſiam Catholicam*, ait: *Licet Decretum vetus largam cunctis amplianarum opum dederit facultatem, omnes tamen Levitas, & Sacerdotes intra certum habendi limitem coarctavit; quos ſcilicet neque ſegetem, neque vineam, neque ullum omnino fundum habere permiſit. Ex quo intelligi poteſt, an ea nunc Deus noſter velit in Evangelio viventes Clericos ſuos mundanis poſt*

De Avaritia.

ſe hæredibus derelinquere, quæ adhuc in Lege poſitos, ne ipſos quidem voluit poſſidere. Et infra: *Parum eſt enim, ac Sacerdotibus ſi ipſi tantum divites fuerint, niſi etiam hæredes divites relinquant. Erubeſcamus hac infidelitate. Sufficiat nobis, quod videmus uſque ad vitæ terminos Dominum ſpernere: cur id agimus, ut contemptum ipſius etiam poſt mortem extendamus.*

Confirmatur ex *S. Hieronymo*, Ep. 2. ad *Nepotianum* data, & in qua de Clerico ſic loquitur: *Qui Dominum poſſidet, & cum Propheta dicit* Pars mea Dominus, *nihil extra Dominum habere poteſt. Quod ſi quidpiam aliud habuerit, præter Dominum, pars ejus non erit Dominus: v. gr. ſi aurum, ſi argentum, ſi poſſeſſiones, ſi variam ſupellectilem; cum iſtis partibus pars ejus fieri Dominus non dignabitur. Si autem ego pars Domini ſum, & funiculus hæreditatis ejus nec accipio partem inter ceteras Tribus, ſed quaſi Levita, & Sacerdos vivo de Decimis, & Altari ſerviens, Altaris oblatione ſuſtentor; habens victum, & veſtitum, his contentus ero, & nudam crucem nudus ſequar. Obſecro te, ne Officium Clericatus genus antiquæ Militiæ putes, ideſt, ne lucra ſæculi in Chriſti quæras Militia; ne plus habeas, quam quando Clericus eſſe cœpiſti, & dicatur tibi!* Clerici eorum non proderunt eis. *Nonnulli ſunt Clerici, qui poſſideant opes ſub Chriſto paupere, quas ſub locuplete, & fallace Diabolo non habuerant; ut ſuſpiret eos Eccleſia divites, quos Mundus tenuit ante mendicos.*

Lucra ſæculi in Chriſti militia non quærenda.

Et Lib. 2. Commentariorum in *Iſaiam*, illa verba Capitis 3. *Rapina pauperum in domo veſtra*, inflectit contra Principes Eccl. ideſt, contra Sacerdotes. *Rapina*, inquit, *pauperum in domibus eorum eſt, quando theſauros ſuos replent, & Eccleſiæ opibus abutuntur in delicias, publicaſque ſtipes, quæ ad ſuſtentationem pauperum datæ ſunt, vel ſibi reſervant, vel propinquis diſtribuunt, & alienam inopiam ſuas, ſuorumque faciunt eſſe divitias.*

Prudens cautio.

Non eſt tamen avaritiæ, ſed prudentiæ, ſi modicam pecuniæ ſummam reſervent Clerici quibus nullum, vel tenue patrimonium eſt, nec ampli Beneficii redditus, ut ſibi ipſis in gravi, & diuturna, quæ contingere poteſt, infirmitate ſubveniant; vel ut calamitoſa tempeſtate, qua villicis, & agricolis debitorum aliquid remittendum eſt, habeant, unde vivant, & pauperibus ſubminiſtrent. Sed cavendum, ne ingenioſa cupiditas, & prudentia ſæculi captent excuſationes, quibus a faciendis eleemoſynis revocentur, ut monet *S. Aug.* Serm. 177. ubi obſervat, Apoſtolum ad Hebr. 13. ſcripſiſſe, *ſint mores ſine avaritia, contenti præſentibus*, propter malas cogitationes, quæ dicunt, *Si theſaurum non habuero, quis mihi dabit, cum egere cœpero? Deinde, Abundat, unde vivam, ſufficit mihi, unde vivam; ſed quid ſi impingatur mihi calumnia, unde me redimam? Quid ſi mihi neceſſe ſit litigare, unde ſumptus impendam? Quamdiu omnia mala, quæ poſſunt evenire generi humano, narrare, & computare non poteris, plerumque una calamitas turbat computum numerantis, & totum, quod numerabatur, non ſolum perit, ſed nec in digitis remanebit. Ideo contra iſtum cogitationis vermiculum, contra malignam tineam appoſuit Deus in Scriptura ſua, quomodo ſolent apponi veſtibus odoramenta quædam, ne tineent. Quid cogitabaſne tibi calamitates? Non timebas unam grandem? Attende, quod ſequitur*, Sine amore modus pecuniæ ſufficiens eſt præſentibus. Ipſe enim dixit, Non te derelinquam, non te deſeram. *Timebas mala neſcio quæ, propterea pecuniam ſervabas: tene fidejuſſorem; hoc Deus tibi dicit*, Non te derelinquam, non te deſeram: *Homo ſi promitteret, crederet; Deus promittit, & dubitas? Promiſit, ſcripſit, cautionem fecit: eſto ſecurus: Lege quod tenes, cautionem tenes, ipſum debitorem tenuiſti, a quo tua debita relaxari petiſti.*

Prava excuſatio.

De Avaritia.

Fidei juſſor Deus.

Avaritiam, ac tenacitatem longe gravius eſſe peccatum in Clericis, quam in Laicis hominibus, ex Sacris Canonibus, & Eccleſiæ Decretis adverſus hanc labem compertum eſt. Avarum, & tenacem Clericum ad Epiſcopatum promovendum non eſſe, *S. Greg. Magnus*. Lib. 12. Epiſt. 6. ſcripſit. *Indicatum nobis eſt*, inquit, *Florentinum Archidiaconum Eccleſiæ Anconitanæ, qui ad Epiſcopatum fuerat electus, Scripturæ quidem Sacræ ſcientiam habere ſed ita ætatis ſenio jam confectum, ut ad Regiminis Officium non poſſit aſſurgere: adjicientes etiam, ita illum tenacem exiſtere, ut in domum ejus amicus ad caritatem numquam introeat .... Requirendum eſt, hoc quod de præfato Archidiacono dictum eſt, quia numquam amicus domum ejus ingreſſus eſt; ſi ita ſe veritas habet; utrum ex neceſſitate, an ex tenacitate talis ſit.*

Avaritia longe gravius peccatum in Clericis, quam in Laicis hominibus.

Concil. Aquiſgranenſe I. cap. 11. adverſus Clericorum avaritiam hæc habet, ex Sancti Hieronymi ad Oceanum Epiſtola. *Avaritiam*, inquit, *in Sacerdote vitandam, & Samuel docet, nihil coram populo eripuiſſe ſe cuiquam probans: & Apoſtolorum paupertas, qui refrigeria ſumptuum a fratribus accipiebant, & præter victum, atque veſtitum, nihil ſe aliud nec habere, nec velle gloriabantur. Quam ad Timotheum avaritiam, ad Titum turpis lucri cupiditatem apertiſſime notat.* Domum ſuam bene regentem. *Non ut opes augeat*, &c.

3. Reg. 12.

Tim. 1.

Concil. Pariſienſe VI. cap. 13. *Quia vero*, inquit, *nonnullos ordinis noſtri ſocios avaritiam turpiter ſectari, & meri-*

Clericorum avaritia

gravius peccatum eſt.

merito a multis reprehendi, & ob id innoxios cum noxiis hac occaſione infamari comperimus; ab hinc in commune nos, & ſocios noſtros mutua exhortatione corrigendos eſſe dijudicamus, ita videlicet, ut nec nos in hujuſcemodi peſte avaritiæ coram Deo peccaremus, nec aliis per noſtrum malum exemplum detrahendi, & in nobis peccandi locum daremus. Verum cum nullus Chriſtianus theſauros in terra, ſed potius ſecundum Domini ſententiam, in cælo recondere debeat, cavendum ſummopere Sacerdotibus eſt, ut ab avaritiæ peſte, quæ eſt idolorum ſervitus, & cupiditate, quæ radix omnium malorum eſt, ſuoſque ſectatores a Regno Dei excludunt, ſe compeſcant: Quoniam digne non poſſunt ſubditis prædicare, ut ab his ſe abſtineant, cum ipſi his, quod valde dedecens, immo periculoſum eſt, ſe mancipaverint. Gravius quippe, atrociuſque hæ peſtiferæ lues in illis damnantur, quam in his, qui eorum dictis, & exemplis ab his coerceri debuerunt. Solent namque a nonnullis multifariæ occaſiones obtendi, quæ neceſſitatis nomine palliantur. Et revera dum exterius neceſſitas prætenditur, interius avaritia tegitur... In vita B. Ambroſii legitur...

Clericorum avaritia gravius peccatum.

Ingemiſcebat vehementer, cum videret radicem omnium malorum avaritiam, quæ neque copia, neque inopia minui poteſt, magis magiſque ſuccreſcere in hominibus, & maxime in his, qui in Poteſtatibus erant conſtituti: ita ut interveniendi apud illos, graviſſimus labor eſſet, quia omnia pretio diſtrahebant... Et quid dicam, ſi in hujuſmodi perſonis ita rabiem ſuam exercent, qui ſolent aut filiorum, aut propinquorum cauſſas prætendere ad excuſandas excuſationes in peccatis, quandoquidem pleroſque ceperit etiam cæca labes Sacerdotes, & Levitas, quibus portio Deus eſt, ut illam etiam ipſi appetant? Et væ mihi miſero, quia nec ſine mundi provocamur, ut tam gravi jugo ſervitutis liberari velimus, quod demergit uſque ad profundum inferni, ut faciamus nobis amicos de mammona iniquitatis, qui nos recipiant in æterna tabernacula. His itaque præmiſſis, oportet Sacerdotes Domini, ut ab appetitu avaritiæ, & cupiditatis

Philip. 1.

ſe cohibentes, ſibi ſubjectis in omnium virtutum profectibus imitabiles exhibeant, quibus pro omnibus divitiis ſolus Chriſtus abundat, juxta illud Apoſtoli: Mihi *vivere Chriſtus eſt, & mori lucrum.*

Et cap. 25. *Non ſolum rumore, ſed etiam evidentibus factis comperimus, quorumdam Epiſcoporum Miniſtros, non ſolum in Presbyteris, ſed etiam in plebibus Parochiæ ſuæ, avaritiam potius exercere, quam utilitati Eccleſiaſticæ Dignitatis inſervire, populique ſaluti conſulere. Quam negligentiam, immo & execrabile, ac damnabile cupiditatis vitium, omnibus in commune deinceps vitandum ſtatuimus. Pertimeſcenda porro, & vigilanter cavenda eſt Domini Sacerdotibus Heli Sacerdotis ruina, qui filios ſuos indigne agentes, Dominumque in ſuis pravis actibus ad iracundiam provocantes, Sacrificioque Domini injuriam irrogantes, quia verbis tantum, & non verberibus corripuit, eis divina, juſtaque ultione ruentibus ruit. At ſi forte, quod abſit, ullus Epiſcoporum deinceps ſectatores avaritiæ Miniſtros in Parochia ſua conſtituerit, & eorum cognitam pravitatem Auctoritate Paſtorali acriter ferire detrectaverit, exemplum negligentis Heli Sacerdotis imitari ſe cognoſcat, ſciatque, quia quicquid pravitatis, vel avaritiæ hujuſmodi ſubjecti in plebibus Chriſti egerint, ſi eos corrigere juxta facti qualitatem neglexerit, in eum proculdubio, a quo conſtituti ſunt, ea, quæ admiſerint, redundabunt, & Synodali correptioni modis omnibus ſubjiciendum. Nam & communi conſenſu ſtatuimus, ut unuſquiſque Epiſcoporum ſuper Archidiaconis ſuis deinceps vigilantiorem curam adhibeat, quoniam propter eorum avaritiam, & morum improbitatem multi ſcandalizantur, & Miniſterium Sacerdotale vituperatur, & in Eccleſiis a Sacerdotibus multa propter eos negliguntur.* Eadem pene repetit Concil. Aquiſgranenſe 2. p. 3. cap. 4.

Inſtrumenta paſſionis Chriſti in fornace avaritiæ conflata.

S. Bernardus, Serm. 10. in Cantica luculenter oſtendit quam execranda ſit Clericorum avaritia. *Chriſti*, inquit, *opprobria, ſputa, flagella, clavos, lanceam, crucem, & mortem, hæc omnia in fornace avaritiæ conflant & profligant in acquiſitionem turpis quæſtus: & pretium univerſitatis ſuis marſupiis includere feſtinant: hoc ſolo ſane a Juda Iſcariote differentes, quod ille horum omne emolumentum paucorum denariorum numero compenſavit: iſti voraciori ingluvie lucrorum infinitas exigunt pecunias. His inſatiabili deſiderio inhiant, pro his ne amittant, timent: & cum amittunt, dolent; harum in amore quieſcunt, quantum dumtaxat eis liberum eſt a ſervandi, vel augmentandi cura; Animarum ne caſus reputatur, nec ſalus. Non ſunt profecto matres, qui cum ſint de Crucifixi patrimonio nimium incraſſati, impinguati, dilatati, non compatiuntur ſuper contritione Joſeph.*

REGULA IX.

Lethalis Avaritiæ rei ſunt, qui mediocres eleemoſynas erogant, ut amplius accipiant, ditioreſque fiant ex depoſitis pietatis, quæ, ad diſtribuendum pauperibus, ipſis creduntur.

Avaritia ſpecie pietatis palliata.

Hæc enim eſt turpis lucri cupiditas, hæc ſordida, & fraudulenta negotiatio, hæc pauperum defraudatio, de qua *S. Hieronymus*, Ep. 2. *Sunt qui pauperibus paullulum tribuunt, ut amplius accipiant, & ſub prætextu eleemoſynæ quærunt divitias; quæ magis venatio appellanda eſt, quam eleemoſynæ genus. Sic beſtiæ, ſic aves, ſic capiuntur & piſces. Modica in hamo eſca ponitur, ut Matronarum in eo ſacculi protrahantur. Sciat Epiſcopus, cui commiſſa eſt Eccleſia, quem diſpenſationi pauperum curæque præficiat. Melius eſt non habere, quod tribuam, quam imprudenter petere, quod recondam.* Et rurſus: *Amico quidpiam rapere, furtum eſt: Eccleſiam fraudare, ſacrilegium eſt; accepiſſe quod pauperibus erogandum ſit, & eſurientibus plurimis, aut quod apertiſſimi ſceleris eſt, aliquid inde ſubtrahere, omnium prædonum crudelitatem ſuperat.*

REGULA X.

Quamvis interdum neceſſarium ſit, laudabile, & pium res ſuas judicio repetere, vel tueri: ſæpius tamen Avaritiæ ſaltem venialis rei ſunt, qui lites forenſes ſuſcipiunt bonorum temporalium cauſſa.

Hinc Chriſtus homini ipſum interpellanti, ut Judex eſſet cauſſæ, quæ ipſi erat adverſus fratrem totum patrimonium retinentem, nec volentem dividere cum fratre (quæ quidem cauſſa ex parte ſupplicantis juſta erat,) reſpondit: *Homo, quis me conſtituit judicem, aut diviſorem ſuper vos?* Eaque occaſione dixit: *Videte, & cavete ab omni avaritia:* Quia ſcilicet præcipuas in hujuſmodi litibus, ut plurimum, partes habet avaritia. — Luc. 12. 14.

Lites rerum temporalium cauſſa ſuſceptæ Chriſtianis periculoſæ.

Hinc etiam S. Paulus 1. *ad Cor.* 6. non ſolum eos arguit, quod apud Judices Infideles judicio agerent adverſus fratres, ideſt, adverſus Chriſtianæ conſortes Religionis, ſed quod rerum temporalium cauſſa inter ſe litigarent: idque delictum eſſe aſſerit. *Jam quidem*, inquit, *omnino delictum eſt in vobis, quod judicia habetis inter vos. Quare non magis injuriam accipitis? Quare non magis fraudem patimini? Sed vos injuriam facitis, & fraudatis: & hoc fratribus.* Quamvis enim quidam Interpretes hic non intelligant peccatum, ſed imperfectionem, quaſi dicat Apoſtolus: Hoc ad veſtram imperfectionem pertinet, quod veſtro judicio repetitis; cum ſit Evangelicæ perfectionis *Non reſiſtere malo*, dicente Domino (Matth. 5.) *Et ei, qui vult tecum judicio contendere, & tunicam tuam tollere, dimitte ei & pallium.* Et Luc. 6. *Omni petenti te tribue: & qui aufert, quæ tua ſunt, ne repetas.* Tamen ſciendum eſt, inquit *Eſtius* Theologus doctiſſimus in hunc S. Pauli locum,) ea ipſa jam recitata Domini verba præceptum continere ſic, ut ſaltem ad venialem culpam obligent, ſi non præſtentur ſecundum *Præparationem cordis*, ut loquitur *S. Aug.* Lib. 1. *De Sermone Domini in Monte.* Qui verus eſt ejuſmodi præceptorum intellectus. Quare & hic S. Pauli locus ſic accipiendus eſt, ut vere proprieque delictum ſit, Chriſtianos habere judicia inter ſe: quatenus ſcilicet hoc contrarium ſit memoratis Chriſti præceptis. Et ita locum hunc acceperunt Veteres.

A litibus non abſtinere ſecundum Præparationem cordis peccatum eſt.

Ita *S. Jo: Chryſoſt.* Homil. 16. in Epiſtola 1. ad Corinthios. *Duplex eſt crimen*, inquit, *& quod judicio contendit, & quod apud Infideles. Si enim per ſe eſt peccatum cum fratre judicio contendere, etiam apud exteros contendere, quamnam habet veniam?* Jam quidem omnino delictum eſt in vobis, quod judicia habetis inter vos. *An autem juſte, aut injuſte judicio contendas, hoc eſt alterius diſputationis. Ne dicas ergo, Quis fecit injuriam? Hinc enim te condemno, nempe, quod judicio contendas. Si eſt autem crimen, quod ferre non poſſit eum, qui fecit injuriam: etiam injuriam facere, quanta dignum eſt accuſatione?* Quare non magis injuriam accipitis quare non magis fraudem patimini? &c. *Rurſus crimen eſt duplum: fortaſſe autem & triplum, & quadruplum. Unum quidem neſcire ferre, cum injuria ſit affectus. Secundum autem, etiam injuriam facere. Tertium, iniquis de his permittere cognitionem. Quartum, hoc facere fratrem.* — De Avaritia.

Litium malum.

Ita *S. Auguſtinus in Enchiridio*, cap. 78. hunc Apoſtoli locum expendens. *Hic poſſet putari*, inquit, *judicium habere adverſus alterum non eſſe peccatum, ſed tantummodo id extra Eccleſiam velle judicari, niſi ſecutus adjungeret,* Jam quidem omnino delictum eſt, quia judicia habetis vobiſcum. *Et ne quiſquam hoc ita excuſaret, ut diceret juſtum ſe habere negotium, ſed iniquitatem ſe pati, quam vellet a ſe Judicum ſententiam removeri: continuo talibus cogitationibus, vel excuſationibus occurrit, atque ait:* Quare non magis iniquitatem patimini? Quare non potius fraudamini? *Ut ad illud redeatur, quod Dominus ait:* Si quis voluerit tunicam tuam tollere, & judicio tecum contendere, dimitte illi & pallium. *Et alio loco,* Qui abſtulerit, *inquit,* tua, noli repetere. *Prohibuit itaque ſuos de ſæcularibus rebus cum aliis hominibus habere judicium: ex qua doctrina Apoſtolus dicit eſſe delictum. Tamen cum ſinit in Eccleſia talia judicia finiri inter fratres fratribus judicantibus, extra Eccleſiam vero terribiliter vetat; manifeſtum eſt etiam hic, quid ſecundum veniam concedatur infirmis. Propter hæc, atque hujuſmodi peccata, & alia, licet eis minora, quæ fiunt verborum, & cogitationum offenſionibus, Apoſtolo Jacobo confitente, ac dicente,* In multis offendimus omnes: *oportet ut quotidie, crebroque oremus ad Dominum, atque dicamus,* Dimitte nobis debita noſtra; *nec in eo, quod ſequitur, mentiamur,* Sicut & nos dimittimus debitoribus noſtris. — Matth. 5. — Luc. 6. — Jacob. 3.

Sua ex cupiditate in judicio repetere, veniale ſaltem peccatum eſt.

Et Enarratione in Pſ. 80. Chriſtianum ſua repetentem & pro illis habentem cum fratre judicium, numerat inter eos, qui ſupra fundamentum, quod eſt Chriſtus, ædificant lignum, fœnum, ſtipulam. *Sunt autem alii*, inquit, *qui rebus infirmitati conceſſis inhærent aliquantum dilectione. Non rapit villam alienam, ſed ſic amat ſuam, ut ſi perdiderit, contriſtetur... Non tollit aliena, ſed repetit ſua, & habet cum fratre ſuo judicium. Talibus enim dicitur:* Jam quidem omnino delictum eſt in vobis, quia judicia habetis vobiſcum. *Verum ipſa judicia in Eccleſia jubet agi, non ad forum trahi, tamen delicta eſſe dicit. Contendit enim Chriſtianus pro rebus terrenis amplius, quam decet eum, cui promiſſum eſt Regnum cælorum. Non totum cor ſurſum levat, ſed aliquam partem ejus trahit in terra... Dico enim, fratres, Poſſides fundamentum, hære cælo, calca terram. Si talis es, non ædificas niſi aurum, & argentum, & lapides pretioſos. Cum autem dixeris, Amo poſſeſſionem iſtam, timeo ne pereat; & imminet damnum, & tu contriſtaris; non quidem præponis eam Chriſto; nam ſic amas poſſeſſionem iſtam, ut ſi dicatur tibi, Ipſam vis, an Chriſtum?* Et *ſi triſtis eam perdis, plus tamen amplecteris Chriſtum, quem poſuiſti in fundamento: ſalvus eris tamquam per ignem.* — 1. Cor. 5.

Litigantes vitioſis, & negotioſis cupiditatibus implicantur.

Et Ser. 24. in Pſ. 118. explicans hunc verſum, *Declinate a me maligni, & ſcrutabor mandata Dei mei*, ſic litigantes vitioſis, & negotioſis cupiditatibus implicari aſſerit: conditionem Epiſcoporum deplorans, qui litibus Chriſtianorum judicandis meliores horas impendere tenebantur. *Maligni*, inquit, *exercent ad facienda mandata, a ſcrutandis autem avocant, non ſolum cum perſequuntur, aut litigare nobiſcum volunt: verum etiam obſequuntur, & honorant, tamen ſuis vitioſis, & negotioſis cupiditatibus adjuvandis ut occupemur, & eis noſtra tempora impendamus, efflagitant; aut certe infirmos premunt, & cauſſas ſuas ad nos deferre compellunt; Quibus dicere non audemus,* Dic homo, quis me conſtituit judicem, aut diviſorem inter vos? *Conſtituit enim talibus cauſſis Eccleſiaſticos Apoſtolus cognitores in foro prohibens jurgare Chriſtianos. Ne illis quidem, qui non aliena rapiunt, ſed ſua cupide repetunt, dicimus:* Cavete ab omni cupiditate, *conſtituentes eis ante oculos hominem, cui dictum eſt,* Stulte, hac nocte auferetur a te anima tua: quæ præparaſti, cujus erunt? *Quia & quando dicimus, non recedunt, nec declinant a nobis: ſed inſtant, urgent, precantur, tumultuantur, extorquent, ut ipſi potius ad iſta, quæ diligunt, quam ſcrutandis Dei mandatis, quæ diligimus, occupemur.* — 1. Cor. 6. — Luc. 12.

Lites adverſus proximum habere, quadruplici modo illicitum.

Ita *S. Th.* Commentario in capit. 6. Epiſtol. 1. ad *Corinthios*, Lect. 2. *Judicium*, inquit, *adverſus aliquem eſt illicitum omnibus quantum ad tria. Primo quidem quantum ad cauſſam, ex qua aliquis judicium habet, puta, ex cupiditate, & avaritia. Unde Lucæ 12. cum quidem de turba Domino dixiſſet,* Dic fratri meo, ut dividat mecum hæreditatem: *Dominus dixit.* Quis me conſtituit Judicem ad dividendum inter vos? *Poſtea ſubdit,* Videte, & cavete ab omni avaritia. *Secundo, quantum ad modum judicii, quia ſcilicet cum contentione, & detrimento pacis judicium proſequuntur; ut enim dicitur Jacobi 3.* Ubi zelus, & contentio, ibi inconſtantia, & omne opus pravum. *Et hoc videtur Apoſtolus in eis reprehendere, ut patet ex hoc, quod ſupra dixit:* Frater cum fratre in judicio contendit. *Tertio ex perverſitate judicii, puta, cum aliquis injuſte, & fraudulenter in judicio procedit, ſecundum illud Iſaiæ 10.* Ut opprimerent pauperem, & vim facerent cauſſæ humilium Populi mei. *Et hoc etiam Apoſtolus in eis reprehendit, ut patet per id, quod ſubdit,* Sed vos injuriam facitis. *Quarto, propter ſcandalum quod ſequitur: unde & Dominus mandat* Math. 5. *Qui vult tecum in judicio contendere, & tunicam tuam tollere, dimitte ei & pallium.* Ait ergo Apoſtolus, *Omnino delictum ineſt vobis*, ideſt, *ad delictum vobis reputatur, quod* Judicia habetis inter vos; *inter quos ſcilicet debet eſſe pax, quia*, ut dicitur 2. ad Timoth. 2. *Servum Dei non oportet litigare, ſed manſuetum eſſe ad omnes.* Ex Caritate *vero ſua in judicio repetere, licitum eſt:* cum ſcilicet caventur pericula plurimarum offenſionum, quæ ex litibus naſcuntur, quales ſunt pravæ de fratre ſuſpiciones, & judicia, obtrectationes, odia, &c. & pacis, ac tranquillitatis internæ detrimentum majori aliquo bono compenſatur; ſcilicet cum quis non ſuum, ſed publicum alicujus communitatis agit negotium, ut Eccleſiæ, Monaſterii, Collegii, maxime ſi ex obedientia, aut ex officio id faciat: cum bona pauperum, pupillorum, viduarum, vel ablata, ſeu male alienata repetit, vel, ne tollantur, obſiſtit: cum ſua repetit, quæ conjugi, & liberis alendis, fovendis, collocandis ſunt neceſſaria; cum quis in judicio vitam ſuam defendit, præſertim multis profuturam; quemadmodum S. Paulus fecit Cæſarem appellans. (*Act.* 25.) Denique cum adverſarius videtur futurus ad nocendum audacior, & plures alios injuriis affecturus, ſi auctoritate Judicis non reprimatur. Ceterum ita debent eſſe affecti, qui rerum temporalium cauſſa litigant, ut potius injurias, & damna quælibet pati ex animo parati ſint, quam fraternam caritatem violare. Ea enim animi præparatio non eſt meri conſilii ſed præcepti.

Sua ex caritate in judicio repetere, licitum & laudabile eſt.

Litium malum.

Quomodo affecti eſſe debeant, qui pro temporalibus rebus litigant.

Hinc rurſus *S. Aug.* Lib. 2. *De Sermone Domini in Monte*, c. 8. ait: *Pecuniam dimittere illo potius jubemur præcepto, quod ſuperius dictum eſt,* Si quis tibi tunicam tollere voluerit, & judicio tecum contendere, remitte ei & veſtimentum: *Nec ibi neceſſe eſt omni pecuniario debitori dimittere debitum, ſed ei, qui reddere noluerit, in tantum, ut velit etiam litigare:* Servum autem Domini, *ut ait Apoſtolus,* non oportet litigare: *Qui ergo vel ſponte, vel conventus pecuniam debitam reddere noluerit, dimittenda illi eſt. Duas enim ob res nolet reddere, vel quod non habeat, vel quod avarus ſit, reique alienæ cupidus: utrumque autem pertinet ad inopiam; nam illa inopia eſt rei familiaris, hæc animi. Quiſquis itaque tali dimittit debitum, inopi dimittit, opuſque Chriſtianum operatur, manente illa regula, ut in animo paratus ſit amittere quod ſibi debetur. Nam ſi modeſte ac leniter omni modo egerit, ut ſibi reſtituatur, non tam intendens fructum pecuniæ, quam ut hominem corrigat, cui ſine dubio pernicioſum eſt habere, unde reddat, & non reddere; non ſolum non peccabit, ſed proderit etiam plurimum, ne ille, dum alienam pecuniam lucrum facere vult, damnum fidei patiatur, quod tanto eſt gravius, ut nulla ſit comparatio.* — Matth. 6. — 2. Tim. 2.

Plus raptoribus metuere debemus, quam rebus temporalibus defendendis inhiare.

Hinc *S. Greg. Magnus*, Lib. 21. *Moralium*, cap. 8. *Perfectus igitur Chriſtianus*, inquit, *quomodo debet res terrenas jurgando defendere, quas nunc præcipitur non poſſidere? Itaque cum res proprias amittimus, ſi perfecte Deum ſequimur, in hujus vitæ itinere a magno onere levigati ſumus. Cum vero curam rerum ejuſdem nobis itineris neceſſitas imponit, quidam dum eas rapiunt ſolummodo tolerandi ſunt: quidam vero conſervata caritate prohibendi, non tamen ſola cura, ne noſtra ſubtrahant, ſed ne rapientes non ſua, ſemetipſos perdant. Plus quippe ipſis raptoribus debemus metuere, quam rebus irrationabilibus defendendis inhiare. Iſta namque etiam non rapta morientes amittimus: cum illis vero, & nunc conditionis ordine, & ſic corrigi ſtudeant, poſt perceptionem numeris unum ſumus. Quis autem neſciat, quia minus ea, quibus utimur, & plus debemus amare quod ſumus? Si ergo & pro ſua utilitate raptoribus loquimur, non jam ſolum nobis, quæ temporalia, ſed ipſis etiam, quæ ſunt æterna, vindicamus. Qua in re illud eſt ſolerter intuendum, ne per neceſſitatis metum, cupiditas ſubrepat rerum: & zelo ſuccenſa prohibito, impetus immoderatione diſtenſa, uſque ad odioſa verba, & turpitudinem contentionis erumpat. Dumque pro terrena re pax a corde cum proximo ſcinditur, liquido apparet, quia plus res quam proximus amatur. Si enim caritatis viſcera etiam circa raptorem proximum non habemus, noſmetipſos pejus ipſo raptore perſequimur, graviuſque nos, quam alter poterat, devaſtamus: quia dilectionis bonum ſponte deſerentes, a nobis ipſis intus eſt, quod amittimus, qui ab illo ſola exteriora perdebamus. Sed hanc hypocrita formam caritatis ignorat: quia plus terrena, quam cæleſtia diligens, contra eum, qui temporalia diripit, ſeſe in intimis immani odio inflammat.*

Litigantes peccarent, qui caritatem, & pacem cum illis, a quibus injuria ſunt affecti, non ſervant.

Litium malum.

Quamquam vero Chriſtianis omnibus admodum periculoſæ ſint lites rerum temporalium cauſſa ſuſceptæ, ad quas nimirum ſuſcipiendas ſola plerumque cupiditas impellit, & quarum proſecutione ſæpius, heu! fraterna caritas perit, & extinguitur in litigantium animis: adeoque nihil agere non debeant, ut lites vitent, cauſſarum ſuarum judicium communibus amicis, aut electis Arbitris permittendo, quantum in ipſis eſt: magis tamen a litibus alieni eſſe debent Eccleſiaſtici, Religioſique Viri, qui vel perfecti eſſe debent, vel ad perfectionem ex ſui ſtatus obligatione tendere. Omnem enim avaritiæ ſuſpicionem illos vitare oportet, atque caritatis exemplo ceteris omnibus prælucere. Hinc Conc. Carthag. 4. can. 19. ſancitum eſt, *Ut Epiſcopus pro rebus tranſitoriis non litiget provocatus.* Hinc *S. Ambroſius* Lib. 2. *de Officiis*, c. 21. *Decet*, inquit, *eſſe benignum, non alieni cupidum, immo de ſuo jure cedentem potius aliqua, ſi fuerit laceſſitus, quam aliena jura pulſantem, fugitantem litium, abhorrentem a jurgiis, redimentem concordiam, & tranquillitatis gratiam. Siquidem de ſuo jure virum bonum aliquid relaxare, non ſolum liberalitatis, ſed plerumque etiam commoditatis eſt. Primum diſpendio litis carere, non mediocre eſt lucrum. Deinde accedit ad fructum, quod augetur amicitia,* &c.

Eccleſiaſtici præſertim Religioſi quæ viri alieno a litibus animo eſſe debent.

Et Ep. 49. ad *Marcellum* Epiſcopum, ſcribens de compoſitione litis, quæ ipſi cum fratre, & ſorore interceſſerat, & quam ipſe *Ambroſius* a partibus Judex electus, finire maluerat ut Arbiter, omnes cauſſam viciſſe oſtendit, ſed præcipue *Marcellum*, qui caritate vicit. *Cum*, inquit, *anceps judicium, jus controverſum, multiplices ab utraque parte actiones cernerem, invidiæ plenas ſupplicationes, Reſcriptorum quoque obreptiones obtexerent; adverterem etiam gravi conditione illum, ſi viciſſet, acturum de duplis fructibus, & de ſumptibus annoſæ litis; tuo autem Officio non convenire, ut expenſas jurgii poſceres, nec competere, ut quidquam de fructibus poſſeſſor ageret, quos percepiſſet: malui jurgium compoſitione ſedare, quam pronuntiatione acerbare. Alia enim habebant excitari jurgia. Tum, quod eſt graviſſimum, etſi jurgia ſublata forent, erant tamen odia manſura: quæ apud bonos mores diſpendia ſunt. Inter hos æſtus poſitus, cum me perſona Sacerdotis, fæmina ſexus, Viduæ gravitas, amici quoque contemplatio trino quodam non perſun-* — Epiſt. 82. Editionis poſtremæ Pariſ.

functorio conveniret nomine, illud ſequendum putavi, ut neminem vinci vellem, & omnem vincere. Nec fefellit ſententia.

Act. 20. 37.

Viciſtis enim omnes germanitatis, viciſtis naturæ, viciſtis Scripturæ dicentis: Quare non magis injuriam accepiſtis? Quare non magis fraudem patimini? *Sed putas te gravatum jactura juris, damno pecuniæ? Meliora utique Sacerdotibus damna, quam lucra ſæculi ſunt.* Beatius eſt enim dare, quam accipere. *Sed forte dicas, Fraudem non debui pati, injuriam non debui perpeti, damnum ſubire. Quid ergo inferre volles? Sed etſi tu non inferres, idem ſe paſſum diceret. Itaque vide, quid dicat Apoſtolus;* Quare non magis fraudem patimini? *Ut prope videatur, qui non patitur, feciſſe. Tolerare enim debet qui fortior eſt. Verum quid ego ita tecum ago, quaſi hoc meum, & non tuum ſit? Tu enim obtuliſti quaſi arbiter litis, ut ſoror in diem vitæ ſuæ poſſideret partem prædii, poſt obitum ejus fratri cederet omnis poſſeſſio, neque quiſquam eum tuo, vel Eccleſiæ conveniret nomine; ſed ſibi haberet, ſi ita mallet, ut nihil diſpenſaret Eccleſia . . . Viciſtis ergo omnes: Lætus, quia jus loci adeptus eſt, quod non tenebat.: Soror, quia annuis potietur fructibus, jam ſine lite, ſine jurgio: nemo tamen plenius, nemo glorioſius, quum tu viciſti, qui dum erga ſororem confirmari vis liberalitatem tuam, in utrumque ea fraternæ conſortem neceſſitudinis contuliſti. Nam & fratri conceſſiſti proprietatem, & ſorori uſumfructum. Nihil autem adimitur Eccleſiæ, quod pietati acquiritur. Caritas enim non damnum, ſed lucrum Chriſti eſt. Denique Caritas fructus Spiritus Sancti eſt ... Profuit jurgium, ut formam indueres Apoſtolicæ vitæ, & præceptionis. Illud Sacerdotio non congruebat, hæc tranſactio & Apoſtolicam decet normam. Nec vereare, ne immunis ſit,*

Litium malum.

Pſal. 138.

atque exſors Eccleſia liberalitatis tuæ. Habet & illa fructus tuos, & quidem uberiores, habet fructus doctrinæ tuæ, habet tuæ vitæ ſtipendium; habet fœcunditatem quam tuis inſtitutis rigaſti. His dives redditibus non quærit temporalia, quia æterna poſſidet. Tu interea confirmatus in Apoſtolum Chriſti, aſſumens Propheticam auctoritatem dices ad Dominum: Poſſediſti renes meos. *Hæc melius Chriſtum poſſeſſio decet, ut virtutes Sacerdotis poſſideat ſui; hos fructus capiat, qui ſunt integritatis, & continentiæ, & quod eſt amplius, caritatis, & tranquillitatis.*

Hinc S. *Greg.* Ep. 58. Libri 8. ad *Bonifacium* Regienſem Epiſcopum ſcribit: *Sacerdotali procul dubio convenit gravitati, ut ſi quis Eccleſiæ ſuæ cauſſas habuerit, aut pacifica eas ordinatione, ſi fieri poteſt, aut certe judicio interveniente, ſine mora definiat, ut ſublata e medio contentionis materia, ſola illi cum filiis ſuis pacis poſſit concordia permanere.* Et tamen Sanctus idem Pontifex lites aliquando ſuſcipiendas docet pro tuendis Eccleſiæ bonis, quæ ſunt patrimonia pauperum, cum alia media Chriſtiana Manſuetudo fruſtra adhibuit. Sic enim ſcribit ad *Italicam* Patritiam, Ep. 58. Lib. 2. Indict. 11. *Illud quod revocare in memoriam noſtram Excellentia veſtra ſtudioſe contendit, ſcriptum Vobis ſciat, nihil cum ſcandalo nihil tum ferali ſtrepitu vobiſcum nos velle de cauſſis pauperum definire. Hoc & nos ſcripſiſſe meminimus, & ſcimus Noſmetipſos juvante Domino, a cauſſarum litigiis Eccleſiaſtica Moderatione compeſcere, atque ſecundum Apoſtolicum illum ſenſum, rapinam bonorum noſtrorum cum gaudio ſuſtinere. Sed illud ſcire Vos volumus, taciturnitatem, atque patientiam noſtram futuris poſt me Pontificibus in rebus pauperum præjudicium non facturam.* Hanc formam S. Pontifex

Matth. 5.

Viris Eccleſiaſticis dedit; immo a Chriſto, & a S. Paulo traditam docuit, Lib. 31 *Moralium*, c. 8. *Ecce*, inquit, *divina voce præcipitur*: Si quis tibi tulerit tunicam, & voluerit tecum judicio contendere, dimitte illi & pallium. *Et rurſum*: Si quis quod tuum eſt tulerit, ne repetas. *Paulus quoque Apoſtolus Diſcipulos ſuos cupiens exteriora deſpicere,*

Luc. 6.

1. Cor. 6.

ut valeant interna ſervare, admonet dicens: Jam quidem omnino delictum eſt in vobis, quod Judicia habetis inter vos: quare non magis injuriam accipitis? quare non magis fraudem patimini? *Et tamen hypocrita aſſumpto ſanctæ converſationis habitu, filiorum cuſtodiam deſerit, & temporalia quæque defendere etiam jurgiis quærit. Exemplo ſuo eorum perdere corda non trepidat, & quaſi per negligentiam amittere patrimonia terrena formidat. In errorem diſcipulus labitur, & tamen cor hypocritæ nullo dolore ſauciatur. Ire in iniquitatis voraginem commiſſos ſibi conſpicit, & hæc quaſi inaudita pertranſit: ac ſi quod ſibi leviter inferri temporale damnum ſenſerit, in ultionis iram repente ab intimis inardeſcit. Mox patientia rumpitur, mox dolor cordis in vocibus effrenatur: quia dum animarum damna æquanimiter tolerat, jacturam vero rerum temporalium repellere etiam cum ſpiritus commotione feſtinat, cunctis veraciter indicat, teſte mentis perturbatione, quid amat. Ibi quippe eſt grande ſtudium defenſionis, ubi & gravior vis amoris. Nam quanto magis terrena diligit, tanto privari eis vehementius pertimeſcit. Quia enim mente aliquid in hoc Mundo poſſidemus, non docemur, niſi cum amittimus. Sine dolore quippe amittitur quicquid ſine amore poſſidetur. Quæ vero ardenter diligimus habita, graviter ſuſpiramus ablata. Quis autem neſciat, quia noſtris uſibus res terrenas Dominus condidit, ſuis autem animas hominum creavit? Plus ergo Deo ſe amare convincitur, qui neglectis his, quæ ejus ſunt, propria tuetur. Perdere namque hypocrytæ ea quæ Dei ſunt, ideſt animas hominum, non timent;*

Litium malum.

Sine dolore amittitur quicquid ſine amore poſſidetur.

& ea quæ ſua ſunt, amittere, videlicet res cum Mundo tranſeuntes, quaſi diſtricto Judici poſituri rationes timent, ac ſi placatum inveniant, cui deſideratis rebus, ideſt, rationabilibus perditis, inſenſibilia, & non quæſita conſervant.

Ea de re & S. *Bern.* audiamus, Ep. 301. ad *Sanciam* Regis Hiſpaniæ Sororem, quam rogat, ut litem inter duo Monaſteria ortam opera ſua ſopire, & componere conetur, aut certe a duobus Epiſcopis finiri curet. *Et quoniam*, inquit. *Servos Dei non oportet litigare, conſilii nobis fuit ad veſtrum potiſſimum conſilium cauſſam remittere, ut veſtra auctoritate, & opera omnis inepta, & injuſta (ut ajunt) calumnia conquieſcat, & ordo in domo Dei receptus ad ejus gloriam, & veſtram ipſius ſalutem deinceps in pace permaneat .·. Si autem veſtris (quod non credimus) ſalutaribus monitis, aut conſiliis contradictores illi acquieſcere nolunt; tunc duorum Judicio Epiſcoporum, ad quos duo illa loca Jure Parochiali pertinere noſcuntur, omnis inter eos controverſia terminetur. Quodque ab eis judicatum, ſive conſtitutum concorditer fuerit, veſtrum erit ratum habere, & de cetero firmiter manu tenere .·. Si timetis Deum, non patiemini impediri tantum bonum .·. Nec Fratres illos ſuæ devotionis privari fructu, nec Deum denique tam accepto ſibi reformati Ordinis ſacrificio defraudari.*

1. Tim. 2.

Sacri quoque Canones Clericos, & Monachos a litibus ex cupiditate ſuſcipiendis, ac perſequendis abſtinere jubent, ut conſtat ex c. *Multa ſunt*, Ext. *Ne Clerici, vel Monachi ſæcularibus negotiis ſe immiſceant*, qui Moguntini Concilii ſub Carolo Magno can. 14. eſt. *Multa*, inquit, *negotia ſæcularia, ad quæ pertinet omnis concupiſcentia .·. Contentiones, vel lites, vel rixas amare: in Placitis ſæcularibus diſputare, excepta defenſione orphanorum, aut viduarum .·. & omnibus quibuslibet cauſſis ſuperfluis intereſſe. Ecce talia, & his ſimilia Miniſtris Altaris Domini, necnon & Monachis omnino contradicimus, de quibus ait Apoſtolus:* Nemo militans *Deo, implicat ſe negotiis ſæcularibus.*

2. Tim. 2. 4.

REGULA XI.

Lethalis avaritiæ rei ſunt Monachi, & Moniales, & quicumque Paupertatis Evangelicæ voto ſe obſtrinxerunt, ſi peculium habeant, vel pecunias, aut quidvis aliud pretio æſtimandum, abſque Superiorum licentia, ad uſum retineant.

De Avaritia Monachorum.

Hæc Regula SS. Patrum, & Sacrorum Canonum auctoritate firmatur. S. *Baſilius* in *Conſtitutionibus Monaſticis* c. 54. *Etenim qui proprium habere aliquid ſtudet, is ſine dubio nihil aliud, quam diſtinctionem, ac defectionem a ceteris meditatur. Nam cui hoc in animo non eſt, quid eſt tandem quod ipſe poſſidere ſeorſum velit; cum ipſe ſciat, Chriſti beneficio ſervos ipſius in neceſſariorum copia aſſidue verſari? Proinde perſpicuum eſt, qui talis ſit, eum de præcidenda, ac morte afficienda anima ſua meditari, qui exiguis obolis ſalutem ſuam addicere, ac prodere paratus ſit, & alter Judas efficiatur, nempe qui a furto exordiatur, (Furtum enim eſt privata poſſeſſio.) & in proditionem deſinat: quando ut ille Dominum, ſic iſte etiam veritatis verbum prodit.* Et infra: *Societatis expilatio eſt rei cujuſcumque, & undecumque in privatum uſum revocatio.* Idem in Epiſtola ad *Chilonem* Monachum. *Aurum*, inquit, *maximopere ut animæ tuæ blandiſſimum inſidiatorem, ut parentem peccati, ut Diaboli adminiſtrum modis omnibus fuge. Prætextu ſublevandæ pauperum inopiæ provide, ne fias inexplebili congerendæ pecuniæ cupiditati obnoxius: adeo ut ſi quis pecunias offerat in inopum uſum erogandas, ipſe autem certo cognoveris indignos, is, cujus ſunt pecuniæ, fac conſilio tuo ſecum, ut eas auferat, egenis fratribus erogaturus: ne contingat, ut cum diſpertiendas ipſe acceperis, earum affrictu conſcientiæ tuæ nitor ſitim ducat avaritiæ, & inquinetur.*

Privata poſſeſſio Religioſorum furtum eſt.

S. *Hieronymus* Epiſt. 20. ad *Euſtochium*, *de Cuſtodia virginitatis* inſcripta, refert quid geſtum ſit aliquando Nitriæ circa Monachum vitio propietatis maculatum. *Quidam*, inquit, *ex Fratribus parcior magis quam avarior, & neſciens triginta argenteis Dominum venditum, centum ſolidos, quos lino texendo acquiſierat, moriens dereliquit. Initum eſt inter Monachos conſilium, (Nam in eodem loco circiter quinque millia diviſis cellulis habitabant,) quid facto opus eſſet. Alii pauperibus diſtribuendos eſſe dicebant, alii dandos Eccleſiæ, nonnulli pauperibus remittendos. Macarius vero, & Pambo, & Iſidorus, & ceteri, quos Patres vocant, Sancto in eis loquente Spiritu, decreverunt infodiendos eſſe cum eodem dicentes:* (Act. 8. 20.) *Pecunia tua tecum ſit in perditionem. Nec hoc crudeliter quiſquam putet factum: Tantus cunctos per totam Ægyptum terror invaſit, ut unum ſolidum dimiſiſſe ſit criminis.*

Exemplum terribile.

1. Cor. 13. 5.

S. *Aug.* Epiſt. 211. alias 109. quæ eſt Regula Monialibus ſcripta: *Non dicatis aliquid proprium*, inquit, *ſed ſint vobis omnia communia . . . Caritas enim, de qua ſcriptum eſt, quod* Non quærit quæ ſua ſunt, *ſic intelligitur, quia communia propriis, non propria communibus anteponit. Et ideo quanto amplius rem communem, quam propriam curaveritis, tanto amplius vos profeciſſe noveritis: ut in omnibus, quibus utitur tranſitura neceſſitas, ſuperemineat, quæ permaneat caritas. Conſequens ergo eſt, ut etiam illud, quod ſuis vel filiabus, vel aliqua neceſſitudine ad ſe pertinentibus in*

De Monachorum avaritia, & proprietate.

Monaſterio conſtitutis aliquis, vel aliqua contulerit, ſive veſtem, ſive quodlibet aliud inter neceſſaria deputandum, non occulte accipiatur, ſed ſit in poteſtate Præpoſitæ, ut in commune redactum, cui neceſſe fuerit, præbeatur. Quod ſi aliquam rem ſibi collatam celaverit, furti judicio condemnetur.

Idem confirmat *Caſſianus* Lib. 4. *de Inſtitutis Renuntiantium* capit. 3. 4. 13. & 15. Idem omnes Regulæ Monaſticæ.

Religioſi proprietarii, qui nec in mortis periculo abdicarunt & in manus Superioris depoſuerunt, ſacra ſepultura privandi.

S. *Gregor. Magnus* Lib. 4. *Dialogorum*, cap. 55. *Neque hoc ſilendum puto, quod actum in meo Monaſterio ante hoc triennium reminiſcor. Quidam enim Monachus Juſtus nomine medicinali arte fuerat imbutus, qui mihi in eodem Monaſterio conſtituto ſedule obſequi, atque in aſſiduis ægritudinibus meis excubare conſueverat. Hic itaque languore corporis præventus, ad extremum deductus eſt. Cui in ipſa ſua moleſtia frater germanus nomine Copioſus ſerviebat, qui ipſe quoque nunc in hac Urbe per eamdem Medicinæ artem temporalis vitæ ſtipendia ſectatur. Sed prædictus Juſtus, cum jam ſe ad extremum perveniſſe cognoviſſet, eidem Copioſo fratri ſuo, quia tres aureos occultatos haberet, innotuit. Quod nimirum Fratribus non potuit celari, ſed ſubtiliter indagantes, atque illius omnia medicamenta perſcrutantes, eoſdem tres aureos invenerunt abſconſos in medicamine. Quod mox ut mihi nuntiatum eſt, tantum malum de Fratre, qui nobiſcum communiter vixerat, æquanimiter ferre non valui: quippe quia ejuſdem mei Monaſterii Regula fuerat, ut cuncti Fratres ita communiter viverent, quatenus eis ſingulis nulla propria habere liceret. Tunc nimio mærore perculſus, cogitare cœpi, vel quid ad purgationem morientis facerem, vel ad exemplum viventibus fratribus providerem. Pretioſo igitur ejuſdem Monaſterii Præpoſito ad me accerſito dixi: Vide ut nullus ex Fratribus ſe ad eum morientem jungat, nec ſermonem conſolationis ex cujuslibet eorum ore percipiat: ſed cum in morte conſtitutus Fratres exquiſierit, ei ſuus carnalis Frater dicat. Quia propter aureos, quos occultatos habuit, a cunctis Fratribus abominatus ſit: ut ſaltem in morte de culpa ſua mentem ipſius amaritudo tranſverberet, atque a peccato, quod perpetravit, purget. Cum vero mortuus fuerit, corpus illius cum Fratrum corporibus non ponatur: ſed quolibet in ſterquilino foſſam facite, & in ea corpus ejus projicite, ibique ſuper eum tres aureos, quos reliquit, jactate, omnes ſimul clamantes,* Pecunia tua tecum ſit in perditione: *& ſic eum terra operite. In quibus utriſque rebus, unam morienti, alteram vero viventibus volui prodeſſe Fratribus ut & illum amaritudo mortis a culpa ſolubilem faceret, & iſtos avaritiæ tanta damnatio terreret, atque a culpa prohiberet, quod ita factum eſt. Nam cum idem Monachus perveniſſet ad mortem, atque anxie ſe quæreret commendari Fratribus, & nullus e Fratribus ei applicari, & loqui dignaretur, ei carnalis frater, cur ab omnibus fratribus eſſet abominatus, indicavit. Qui protinus de reatu ſuo vehementer ingemuit, atque ipſa ſua triſtitia e corpore exivit: qui ita eſt ſepultus, ut dixeram. Sed fratres omnes ex eadem ejus ſententia conturbati cœperunt ſinguli extrema quæque, & vilia, & quæ eis habere regulariter ſemper licuerat, ad medium proferre, vehementerque formidare, ne quid apud eos eſſet, unde reprehendi potuiſſent.*

Act. 8. 20.

De Monachorum avaritia, & proprietate.

Idem Ep. 22. Lib. 10. *Venientes Monachi Monaſterii quondam Abbatis Claudii petiverunt ſibi Conſtantium Monachum Abbatem debere conſtitui. Quos valde ego in ſua petitione deteſtatus ſum, quia mihi terrenæ menti eſſe omnimode apparuerunt, quia terrenum nimis hominem Abbatem quæſiverunt habere. Cognovi enim, quod Conſtantius peculiaritati ſtudeat: quæ res omnino teſtatur eum cor Monachi non habere.* Et infra: *Hæc autem prædicto fratri, & Coepiſcopo noſtro omnino dicere ſtude, ut peculiaritatem a quatuor, aut quinque Monaſterii Monachis, in quibus corrigi hactenus minime potuit, ſtudioſiſſime compeſcat, & hoc ipſum Monaſterium a tali peſte mundare feſtinet; quia ſi illic peculiaritas a Monachis habetur, neque concordia, neque caritas in Congregatione eadem poterit permanere. Quid eſt autem habitus Monachi, niſi deſpectus Mundi? Quomodo igitur Mundum deſpiciunt, qui in monaſterio poſiti aurum quærunt?*

Habitus Monachi deſpectus eſt Mundi.

Idem confirmat & B. *Petrus Damiani*, Opuſculo 12. quod inſcribitur, *Apologeticus De Contemptu Sæculi*, c. 3. illiuſque gravitatem peccati oſtendit propoſito *Ananiæ*, & *Saphiræ* exemplo, *Actuum* c. 5. *Hugo de S. Victore* in Expoſitione Regulæ, S. Aug. *S. Th.* 2. 2. q. 186. art. 3. & 7. & *Tractatu contra Proprietarios Regulæ S. Auguſtini*, inter *Gerſonis* Opera Tom. 1.

Conc. Aurelianenſe, anno Chriſti 507. can. 21. *monachi*, inquit, *Abbatibus omni obedientia, & devotione ſubjaceant. Quod ſi quis per contumaciam extiterit indevotus, aut per aliqua loca vagari, aut peculiare aliquid habere præſumpſerit, omnia, quæ acquiſierit, ab Abbatibus auferantur, ſecundum Regulam monaſterio profutura.*

Religioſis proprietariis neganda communio.

Concil. Auguſtodunenſe ſub *S. Leodegario*, circa annum Chriſti 670. can. 1. ſtatuit, *Ut Abbates, vel monachi peculiare non habeant, & monachi ab Abbate victum, & veſtitum conſuetum accipiant .·. Nemo ſuum aliquid eſſe dicat, ſed ſint eis omnia communia*, &c. *Quiſquis autem hæc a nobis Deo præcipiente dictata in confirmationem regularem monachorum tentaverit aliqua tranſgreſſione caſſare, ſi Abbas eſt, anno uno Communionis ei poteſtas ſuſpendatur: ſi Præpoſitus, annis 2. Monachus, aut fuſtibus verberetur, aut a Communione & Miſſa, & caritate tribus annis ſuſpendatur.*

Concil. Oecumenicum Lateranenſe ſub *Alexandro III.* c. 10. de Monachis: *Si vero peculium habuerit, niſi ei ab Abbate pro injuncta fuerit adminiſtratione permiſſum, a communione removeatur Altaris: & qui in extremis cum peculio inventus fuerit, nec Oblatio pro eo fiat, nec inter fratres recipiat ſepulturam: quod etiam de univerſis Religioſis præcipimus obſervari.*

Pro Religioſis, qui proprietarii moriuntur, ſacrificium non offerendum.

Innocentius III. cap. *Cum ad Monaſterium*: Ext. *De Statu Monachorum*, prohibet in virtute obedientiæ, & ſub obteſtatione divini Judicii, *Ne quis Monachorum proprium aliquo modo poſſideat, ſed ſi quis aliquid habeat proprii, totum incontinenter reſignet.* Alioquin *Regulari monitione præmiſſa, de Monaſterio expellatur, nec recipiatur ulterius, niſi pœniteat ſecundum Monaſticam Diſciplinam. Quod ſi proprietas apud quemquam inventa fuerit in morte, ipſa cum eo in ſignum perditionis extra Monaſterium in ſterquilinio ſubterretur. Unde ſi quidquam alicui fuerit ſpecialiter deſtinatum, non præſumat illud accipere, ſed Abbati, vel Priori, vel Cellerario aſſignetur.*

Concil. Salisburgenſe anno 1281. c. 4. *Item ſtatuimus, ut Monachi, vel Regulares, niſi a notitia præſentium, infra dies quindecim vel ante, ad manus ſuorum offerant Prælatorum, uſque ad reſtitutionem debitam ab Officio ſint ſuſpenſi: & nihilominus ſi manifeſta ſit proprietas, carcerali cuſtodia mancipentur.*

Conc. Oxonienſe ſub *Stephano* Cantuarienſi Archiepiſcopo anno 1222. *Quoniam non licet Viris Religioſis aliquid proprium poſſidere, qui ſe, & ſua pariter in Religionis ingreſſu Domino dedicarunt, præſenti auctoritate definimus, ut nulla perſona in Regulari Ordine conſtituta condere teſtamentum præſumat, cum nihil habeat ſuum temporale, quod transferre valeat in dominium alienum.* Idem Concilium ut vitium proprietatis in Monachis, & Monialibus penitus eradicet, prohibet, *Ne ſingulis eorum denarii pro veſtibus tribuantur, ſed talia per certas perſonas ad hoc deputatas, puta Camerarios, vel Camerarias diligenter expediantur; qui, ut quilibet indiguerit, & facultas domus ſuſtinuerit, eis indumenta miniſtrent. Et cum eis nova tradita ſunt, vetera ab eis recipiantur, quæ in uſus pauperum, vel alias neceſſitates, de conſilio Abbatis, vel Prioris, vel Abbatiſſæ, vel Prioriſſæ convertantur.* Id & alia Concilia ſanxerunt, inter alia Camerac. an. 1565. tit. 18. c. 10.

Pecunia pro veſtibus viritim Religioſis non tribuenda.

Concil. Tridentinum ſeſſ. 25. *De Regularibus*, &c. c. 2. *Nemini igitur Regularium, tam virorum, quam mulierum, liceat bona immobilia, vel mobilia, cujuſcumque qualitatis fuerint, etiam quovis modo ab eis acquiſita, tamquam propria, aut etiam nomine Conventus poſſidere, vel tenere; ſed ſtatim ea Superiori tradantur, Conventuique incorporentur. Nec deinceps liceat Superioribus bona ſtabilia alicui Regulari concedere, etiam ad uſumfructum, vel uſum, adminiſtrationem, vel commendam. Adminiſtratio autem bonorum Monaſteriorum, ſeu Conventuum ad ſolos Officiales eorumdem, ad nutum Superiorum amovibiles pertineat. Mobilium vero uſum ita Superiores permittant, ut eorum ſupellex ſtatui paupertatis, quam profeſſi ſunt, conveniat, nihilque ſuperflui in ea ſit, nihil etiam, quod ſit neceſſarium, eis denegetur. Quod ſi aliquis quidquam tenere deprehenſus, aut convictus fuerit, is biennio activa, & paſſiva voce privatus ſit, atque etiam juxta ſuæ Regulæ, & Ordinis Conſtitutiones puniatur.*

Proprietatis vitium in religioſis eradicare conata eſt ſuis Decretis ſacra Synodus Tridentina.

Denique *Status Religionis*, (inquit S. Thomas) *eſt quoddam exercitium, & diſciplina, per quam pervenitur ad perfectionem caritatis. Ad quod quidem neceſſarium eſt, quod aliquis affectum ſuum totaliter abſtrahat a rebus mundanis. Dicit enim S. Aug. ad Deum loquens:* Minus te amat, qui tecum aliquod amat, quod non propter te amat. *Et lib. Quæſtionum octoginta trium, q. 36. ait quod,* Nutrimentum caritatis eſt imminutio cupiditatis: perfectio nulla cupiditas. *Ex hoc autem, quod aliquis res mundanas poſſidet, allicitur animus ad earum amorem. Unde S. Aug. dicit in Epiſtola ad Paulinum, & Theraſium,* (Ep. 31. alias 34.) *quod* Terrena diliguntur arctius adepta, quam concupita. Nam unde Juvenis ille triſtis diſceſſit, niſi quia magnas divitias habebat? Aliud eſt enim nolle incorporare quæ deſunt, aliud jam incorporata divellere. Illi velut cibi repudiantur, illa vero velut membra præciduntur. *Et inde eſt, quod ad perfectionem caritatis acquirendam primum fundamentum eſt voluntaria paupertas, ut aliquis abſque proprio vivat, dicente Domino: Si vis perfectus eſſe, vade, vende omnia, quæ habes, & da pauperibus, & veni, & ſequere me.*

Secunda Secundæ q. 186. art. 3.

Lib. 10. Conf. c. 9.

Ad perfectionem caritatis acquirendam primum fundamentum eſt voluntaria paupertas.

Concilium Provinciale Colonienſe ſub *Conrado* Archiepiſcopo Sedis Apoſtolicæ Legato, ann. 1240. c. 11. *Statuimus, quod Abbates Excommunicationis ſententiam in Proprietarios ſemel in anno, ſcilicet Sabbato proximo ante Dominicam* Lætare, *ſollemniter in Capitulo publicent: & ſi poſt aliquis inventus fuerit habere proprium, ſecundum Regulam punietur.* Quod in altera Synodo Colonienſi ſub *Henrico* Archiepiſcopo, anno 1310. confirmatum eſt, addito Statuto ſequenti.

Excommunicatio Religioſorum proprietariorum.

Si qui Monachi, vel Sanctimoniales Beatorum Benedicti & Auguſtini Ordinum, præter Superioris licentiam, bona mobilia apud ſe; vel apud alios in depoſito negotiationis, aut alia de cauſſa habuerint, illa ſuo Superiori, & Conventui reſignent, & eiſdem ad cautelam quolibet anno, intra quindenam ante

De Avaritia.

Feſtum Paſchæ, intiment, ſpecificent, revelent, & demonſtrent, & ad manus ejuſdem Superioris Abbatis, in præſentia Conventus, reſignent penitus atque tradant Monachi, & Moniales ejuſdem. Contrarium facientes, ſeu qui bona hujuſmodi dolo non deſierint poſſidere, excommunicentur, & puniantur ſecundum inde Statuta. Et quicumque alii utriuſque ſexus homines, præfata bona ſub quovis nomine ſub ſe habuerint, tales, ſi eadem bona intra menſem ſimili modo ad manus Superioris ejuſdem Monachi vel Monialis non reportent, & reſignent, Excommunicationis Sententiam volumus incurrere eo facto.

REGULA XII.

Lethalis Avaritiæ rei ſunt parentes, qui filios, aut filias in Monaſteria detrudunt, ſeu ad Vitæ Religioſæ Profeſſionem cogunt, vel inducunt, ut eorum fratribus, aut ſororibus ampliores opes relinquant.

Lethalis avaritia parentum filios ad Vitam Religioſam cogentium.

Hanc Regulam firmat Decretum Concilii Remenſis anno 1583. tit. *De Regularibus*, Num. 3. *Quoniam*, inquit, *arma hujus ſanctæ Militiæ non debent eſſe carnalia, (ut verbis Apoſtoli utamur,) adulti Monaſterium ingreſſuri, vel puerorum parentes, qui illos offerunt, moneantur, ut alia non ſubeat ipſorum animos cogitatio, quam ſempiternorum bonorum. Quiſquis igitur otium, honores, Beneficia, vel alia temporalia, quaſi ſcopum ſibi proponit, Vitam Monaſticam ſuſcepturus, vereatur ne mittatur in tenebras exteriores, non afferens veſtem nuptialem: cui periculo ſe etiam obnoxios parentes noverint, qui liberis ingreſſum Religionis procurant, vel quod natura ſint ad res gerendas inepti, animo hebetes, vel corpore vitioſi, aut valde deformes: vel certe ut aliis, liberis iſtorum quaſi ablegatione ampliores opes relinquant.*

Avaritia parentum filios Religioſos negligentium & ex bonis ſuis non juvantium.

Parentum avaritiam filios Religioſos velut exhæredantium graviter perſtringit *Salvianus* Lib. 3. ad Eccleſiam Catholicam: *Nullus*, inquit, *omnium a ſuis minus relinquitur, quam quibus ob Dei reverentiam plus debetur: nullo: pietas minus reſpicit, quam quos Religio præcipue commendat. Denique ſi qui a parentibus filii offeruntur Deo, omnibus filiis poſtponuntur oblati; indigni judicantur hæreditate, quia digni fuerint conſecratione: ac per hoc una tantum re parentibus viles fiunt, quia cœperint Deo eſſe pretioſi. Ex quo intelligi poteſt, quod nullus pene apud homines vilior eſt quam Deus: cujus utique fit deſpectione ut eos præcipue parentes filios ſpernant, qui ad Deum cœperint pertinere. Sed præclaram videlicet, qui hæc faciunt, rationem conſilii ſui reddunt, dicentes. Quid opus eſt ut filiis jam Religioſis æqua hæreditatis portio relinquatur? Nihil ergo juſtius, nihil dignius, quam ut quia cœperunt Religioſi eſſe, mendicent? Non quidem quod eos hæc res mendicitate oppreſſura ſit, quod a terrenis facultatibus abdicantur, cœlum ſpe poſſidentes, cito etiam res poſſeſſuros, regente illos Deo ſuo, ac protegente, qui eos cum immortali ſpe æternorum, etiam ſufficientia temporalium munerabit. Sed tamen quantum ad inhumanitatem parentum pertinet, egent, a quibus ſic relicti ſunt, ut egerent. Certe etiamſi qui non penitus domo eliminantur, & quibus non omnino extorribus, quaſi igne, & aqua interdicitur, (cum aut tenues, aut certe uſufructuarii relinquuntur,) tamen tanto inferiores fratribus relinquuntur, ut etiamſi paupertate non egeant, comparatione tamen egere videantur*, &c.

REGULA XIII.

Lethalis Avaritiæ, & rapinæ rei ſunt Judices, qui munera accipiunt, vel ut jus dicant, vel ut alicui pretium faveant, vel ut crimina impunita relinquant, & quamvis ea intentione non accipiant, ut violent juſtitiam, ratione tamen ſcandali, & periculi, in quod ſe conjiciunt, a lethalis Avaritiæ labe non ſunt immunes, ſi dominatrix cupiditas eos ad munerum receptionem impellat.

Avaritia Judicum. Munerum acceptio divino jure vetita Judicibus.

Hinc munerum acceptionem Scriptura Sacra Judicibus interdicit, graviaque mala ex ea oriri declarat. Exodi 23. *Nec accipies munera, quæ etiam excæcant prudentes, & ſubvertunt verba juſtorum.* Deut. 16. *Non accipias perſonam, nec munera: quia munera excæcant oculos ſapientum, & mutant verba juſtorum*, Et c. 27. *Maledictus, qui accipit munera, ut percutiat animam ſanguinis innocentis.* Iſ. 1. *Principes tui infideles, ſocii furum: omnes diligunt munera, ſequuntur retributiones, Pupillos non judicant, & cauſſa viduæ non ingreditur ad illos.* Et c. 5. *Væ qui juſtificatis impium pro muneribus, & juſtitiam juſti aufertis ab eo.* c. 33. *Qui ambulat in juſtitiis, & loquitur veritatem, qui projicit avaritiam ex calumnia, & excutit manus ſuas ab omni munere* ∴ *Iſte in excelſis habitabit.* Pſal. 25. *Ne perdas cum impiis, Deus, animam meam, & cum viris ſanguinum vitam meam. In quorum manibus iniquitates ſunt, dextera eorum repleta eſt muneribus.* Prov. 15. *Conturbat domum ſuam, qui ſectatur Avaritiam, qui autem odit munera, vivet.* Prov. 17. *Munera de ſinu impius accipit, ut pervertat ſemitas judicii.* Eccleſ. 20. *Xenia, & dona excæcant oculos Judicum, & quaſi mutus in ore avertit correptiones eorum.* Job 15. *Ignis devorabit tabernacula eorum, qui munera libenter accipiunt.*

Jure etiam Canonico & Civili.

Jure etiam Civili prohibetur munerum acceptio, ſcilicet. *L. Plebiſcito, ff. de Officio Præſidis*, §. *Solet, ff. de Officio Proconſulis*, Aut. *Novo Jure*, C. *De Pœna Jud.* Auth. *De Judicibus*, *ff. Nullo quoque*. Ideoque Judicibus Eccleſiaſticis ſpeciatim prohibetur, cap. *Cum ab omni*, Ext. *De Vita, & honeſtate Clericorum*, &c. *Statutum*, tit. *De Reſcriptis* in 6. Hinc adverſus Judices munera accipientes graviſſimæ pœnæ ſtatutæ ſunt Jure Civili. In cauſſa pecuniaria pro promiſſo duplum imponitur, pro dato triplum: in criminali, omnium bonorum proſcriptio, & exilium. Apud Romanos capitale quondam crimen fuit ex Lib. 12. Tabularum: Munerum denique quamvis exiguorum acceptio a partibus litigantibus, ſub pœna criminis concuſſionis, & repetundarum prohibita eſt Regum Chriſtianiſſimorum Edictis, Aurelianenſi, art. 43. Molinenſi a. 19. Bleſenſi art. 114. Venditionem Juſtitiæ gravius eſſe peccatum venditione Beneficii Eccleſiaſtici, cenſet *Petrus Bleſenſis*, Ep. 125. *Quidam ſunt*, inquit, *qui ſuper exhibitione, aut executione juſtitiæ litteras non indulgent, niſi ſub certa promiſſione pecuniæ: Sed ſciat, quiſquis hujuſmodi litteras vendidit, quod Dei juſtitiam, cujus debitor eſt, & quam gratis exhibere tenetur, venalem exponit ∴ Certe acceptior eſt apud Deum Juſtitia, quam Præbenda. Ideoque, cum in utroque poſſit ſimonia committi, damnabilior tamen eſt omnis venalitas in exhibitione Juſtitiæ, quam in venditione Decimæ, vel Præbendæ.*

Venditio Juſtitiæ quam grave peccatum.

Avaritia Judicum. Judices nulla prorſus munera recipere poſſunt a litigantibus.

Si tamen non ſint ejuſmodi munera, quæ integritatem Judicis corrumpere valeant, & officii, atque humanitatis, potius quam lucri, & cupiditatis motu recipiuntur, poteſt Judex illa recipere abſque peccato ab amicis, ſed numquam a partibus litigantibus, aut earum nomine. Id enim non ſolum mali ſpeciem ſemper habet, a qua Chriſtianos omnes abſtinere jubet Apoſtolus, ſed Legibus prohibitum, & ſcandalo obnoxium eſt. Ea de re *S. Hilarium* audire non ingratum erit, ea Pſ. 14. verba. *Et munera ſuper innocentem non accepit*, exponentem. *Eſt quædam*, inquit, *munerum conſuetudo, quæ honorem afferat largienti, ita ut majoris doloris ſit oblata contenni, quam dona donaſſe, quæ ſumpta ſunt. Igitur ea munera, quæ in alterius operarentur injuriam, inhibuit. Nam ſi uſum omnino munerum abſtuliſſet, ſatis fuerat dixiſſe*, Et munera non accepit: *ſed quia ſimplex donorum uſus ex hominis, aut etiam Dei reverentia venit, ea vetuit munera, quæ integritatem Judicii corrumperent, quæ innocentis injuriam emerent, quæ nullum in ſe caritatis mutuæ officium continerent. Etenim, quæ Deo offerimus, his quidem ille non eget, ſed per nos debitæ reverentiæ expletur officium. Ita eam in muneribus docet ſervandam eſſe rationem, ut ea ſumantur a nobis, quæ ſint grata; & utilia offerentibus, non quæ nos faciant venales, nec inſidioſa innocentibus ſint, nec munerantibus ſumptuoſa, officio potius quam cupiditate ſumpta; honore ingeſta, quam metu, caritate magis ſuſcepta, quam lucro.*

Propoſitio damnanda.

Ex his patet, quam merito damnanda ſit hæc recentiorum quorumdam Caſuiſtarum Propoſitio: *Poſſunt Judices accipere munera a litigantibus: nec tenentur reſtituere, quæ acceperint ad pronuntiandam Sententiam.* Clerus etiam Gallicanus anno 1700. judicavit hanc propoſitionem *Falſam, pernicioſam, verbo Dei contrariam, & judicum corruptelas inducentem.*

REGULA XIV.

Quamvis lethalis Avaritiæ rei ſint Judices, qui vendunt juſtum judicium, & teſtes, qui verum teſtimonium, poſſunt tamen Advocati abſque Avaritiæ labe vendere juſtum patrocinium, vel conſilium.

Juſtum Advocatorum ſtipendium.

Hanc Regulam tradit *S. Aug.* Ep. 153. alias 54. *ad Macedonium*, c. 6. *Non ideo*, inquit, *debet Judex vendere juſtum judicium, aut teſtis verum teſtimonium, quia vendit Advocatus juſtum patrocinium, & juriſperitus verum conſilium. Illi enim inter utramque partem ad examen adhibentur: iſti ex una parte conſiſtunt. Cum autem judicia, & teſtimonia, quæ nec juſta & vera vendenda ſunt, iniqua, & falſa venduntur, multo ſceleratius utique pecunia ſumitur, quia ſcelerate etiam quamvis a volentibus datur. Ille tamen ſolet tamquam male ſibi ablatam pecuniam repetere, qui juſtum judicium emit, quoniam venale eſſe non debuit. Qui vero pro iniquo judicio dedit, vellet quidem repetere, niſi timeret, vel puderet emiſſe*, Refertur in Decretis, cauſſa 14. q. 52. can. *Non ſane*. Idem docet *S. Th.* 2. 2. q. 71. art. 4. ad 3. *Judex*, inquit, *& teſtis communes ſunt utrique parti: quia Judex tenetur juſtam Sententiam dare, & teſtis verum teſtimonium dicere. Juſtitia autem, & veritas non declinant in unam partem magis, quam in aliam. Et ideo Judicibus de publico ſunt ſtipendia laboris ſtatuta, & teſtes accipiunt, non quaſi pretium teſtimonii, ſed quaſi ſtipendium laboris, expenſas, vel ab utraque parte, vel ab ea, a qua inducuntur, quia* Nemo militat ſuis ſtipendiis umquam. *Sed advocatus alteram partem tantum defendit: & ideo licite poteſt præmium accipere a parte, quam adjuvat.* Eademque ratio eſt de procuratoribus, Notariis & aliis inferioris loci, & officii hominibus: *Dum tamen moderate accipiant, conſiderata ratio-*

1. Cor. 10.

ne perſonarum, & negotiorum, & laboris, & conſuetudine patriæ, & Regiorum Edictorum verbis. *Si autem per improbitatem aliquid immoderate extorqueant, peccant contra Juſtitiam*, (inquit S. Th.) *Unde S. Aug.* ibidem ait: *Ab his extorta per immoderatam improbitatem repeti ſolent; data per tolerabilem conſuetudinem, non ſolent, magiſque reprehendimus, qui talia inuſitate repetiverunt, quam qui ea de more ſumpſerunt: quoniam multa neceſſaria perſonæ rebus humanis vel invitantur hujuſmodi commodis; vel tenentur.*

REGULA XV.

Lethalis Avaritiæ reus eſt Advocatus, conveniens de quota parte litis, aut pactum iniens, ut obtenta cauſſa tantum ſibi ſolvatur.

Advocatorum vitium.

Id enim Jura vetant, ne præbeatur Advocatis occaſio volendi per fas, & nefas cauſſam obtinere. Id confirmat *S. Antoninus* 3. p. tit. 6. cap. 2. §. 5. ubi vitia Advocatorum percenſens: Quarto, inquit, peccant *recipiendo nimis magnum ſalarium, vel paciſcendo de certa parte litis cum gravi damno litigatoris, quod prohibetur 3. q. 7. c. Infamis. §. Tria.*

REGULA XVI.

Lethalis Avaritiæ rei ſunt Mercatores, qui lucrum tamquam finem ultimum expetunt.

Avaritia Mercatorum.

Nititur hæc Morum Regula, can. *Quicumque*, cauſſa 14. qu. 4. qui ex Lib. 1. Capitularium 132. ſumptus eſt. *Quicumque tempore meſſis, vel vindemiæ, non neceſſitate, ſed propter cupiditatem comparat annonam, vel vinum, v. gr. de duobus denariis comparat modium unum, & ſervat uſque dum vendatur denariis quatuor, aut ſex, aut amplius, hoc turpe lucrum dicimus.*

Hanc Regulam confirmat *S. Th.* 2. 2. q. 77. ar. 4. ad 1. Cenſetur autem finem ultimum in lucro conſtituere, ſi Dei legem violare lucri gratia paratus ſit: Item *Quando rem non immutatam carius vendit.* At *Cum aliquis lucrum moderatum, quod negotiando quærit, ordinat ad domus ſuæ ſuſtentationem, vel etiam ad ſubveniendum indigentibus, vel etiam cum aliquis negotiationi intendit propter publicam utilitatem, ne ſcilicet res neceſſariæ ad vitam patriæ deſint; & lucrum expetit non quaſi finem, ſed quaſi ſtipendium laboris*, non peccat.

REGULA XVII.

Lucrum tamquam finem ultimum expetunt, qui alienis incommodis compendium ſuum quærunt; & honeſti rationem ſola utilitate metiuntur.

Avaritia Mercatorum. Nihil judicandum utile, niſi quod in commune proſit.

Id hominum genus omni execratione dignum *Tullius* ipſe judicavit, Lib. 3. *De Officiis* demonſtrans, Nihil eſſe utile, niſi quod honeſtum. Sed *S. Ambroſium* audire præſtat, Libro pariter 3. *De Officiis*, cap. 4. *Liquet*, inquit, *id expetendum, & tenendum omnibus, quod eadem ſingulorum ſit utilitas, quæ ſit univerſorum. Nihilque judicandum utile, niſi quod in commune proſit. Quomodo enim poteſt uni prodeſſe, quod inutile eſt omnibus? Mihi certe non videtur, qui inutilis eſt omnibus, ſibi utilis eſſe poſſe. Etenim ſi una lex naturæ omnibus, una utique utilitas univerſorum. Quod ſi una utilitas univerſorum, ad conſulendum itaque omnibus naturæ lege conſtringimur. Non eſt ergo ejus, qui conſultum velit alteri ſecundum naturam, nocere ei adverſus legem naturæ? Etenim ſi hi, qui in ſtadio currunt, ita feruntur præceptis informari, atque inſtrui, ut unuſquiſque celeritate, non fraude contendat, curſuque quantum poteſt ad victoriam properet, ſupplantare autem alterum, aut manum dejicere non audit: quanto magis in hoc curſu vitæ iſtius, ſine fraude alterius, & circumſcriptione quærenda nobis victoria eſt?*

Humanitas, ſpecialis, & domeſtica virtus hominis.

Et c. 3. *Hoc eſt*, inquit, *conformari Chriſto, alienum non quærere, nihil alteri detrahere, ut acquirat ſibi. Chriſtus enim Dominus cum eſſet in forma Dei, exinanivit ſe, ut formam ſuſciperet hominis, quam operum ſuorum locupletaret virtutibus. Tu ergo expolias, quem Chriſtus induit? Tu exuis, quem veſtivit Chriſtus? Hoc enim agis, quando alterius detrimento tua commoda augeri expetis. Conſidera, o homo, unde nomen ſumpſeris: ab humo utique, quæ nihil cuiquam eripit, ſed omnia largitur omnibus, & diverſos in uſum omnium animantium fructus miniſtrat. Inde appellata humanitas, ſpecialis, & domeſtica virtus hominis, quæ conſortem adjuvet. Ipſa te doceat forma tui corporis, membrorumque uſus. Numquid membrum tuum alterius membri officia ſibi vindicat, ut oculus officium oris, aut os oculi officium ſibi vindicet, aut manus pedum miniſterium, aut pes manuum? Quin etiam ipſæ manus dextera, ac ſiniſtra diſpertita habent officia pleraque, ut ſi uſum commutes utriuſque, adverſum naturam ſit, priuſque totum hominem exuas, quam membrorum tuorum miniſteria convertas.... Finge hanc, & da oculo virtutem, ut poſſit detrahere ſenſum capiti, auditum auribus, menti cogitationes, odoratum naribus, ori ſaporem, & ſibi conferat, nonne omnem ſtatum diſſolvet naturæ? Unde pulchre Apoſtolus ait: Si totum corpus oculus, ubi auditus? Si totum auditus, ubi odoratus? Omnes ergo unum corpus ſumus, & diverſa membra, ſed omnia corpori neceſſaria. Non enim poteſt membrum membro dicere, Non es mihi neceſſarium. Quin etiam ipſa, quæ videntur infirmiora membra eſſe, multo magis neceſſaria ſunt, & majore plerumque tuendi ſe requirunt ſollicitudinem. Et ſi quid dolet membrum unum, compatiuntur ei membra omnia. Unde quam grave eſt, ut detrahamus aliquid eis, cui nos compati oportet? & cui debemus conſortium miniſterii, ei fraudi, & noxæ ſimus? Hæc utique lex naturæ eſt, quæ nos ad omnem ſtringit humanitatem, ut alter alteri tamquam unius partes corporis invicem deferamus: nec detrahendum quidquam putemus, cum contra naturæ legem ſit non juvare. Sic enim naſcimur, ut conſentiant membra membris, & alterum alteri adhæreat; & obſequantur ſibi mutuo miniſterio. Quod ſi unum deſit officio ſuo, impediantur & cetera; ut ſi eruat oculum manus; nonne ſibi operis ſui uſum negavit? Si pedem vulneret, quantorum ſibi actuum profectum inviderit? Et quanto gravius eſt totum hominem, quam unum membrum detrahi? Jam ſi in uno membro totum corpus violatur, utique in uno homine communio totius humanitatis ſolvitur, violatur natura generis humani, & S. Eccleſiæ Congregatio, quæ in unum connexum corpus, atque compactum unitate fidei, & caritatis aſſurgit. Chriſtus quoque Dominus, qui pro univerſis mortuus eſt, mercedem Sanguinis ſui evacuatam dolebit. Quid quod etiam ipſa lex Domini hanc formam tenendam edocet, ut nihil alteri detrahas tui commodi ſervandi gratia?* Nihil ergo ſpectat vir juſtus niſi quod conſtans, & honeſtum eſt, inquit idem Pater c. 1.) *Et ideo etiamſi aliis videatur pauper, ſibi dives eſt, qui non eorum, quæ caduca, ſed eorum, quæ æterna ſunt, æſtimatione cenſetur.*

Contra legem naturæ eſt proximum non juvare.

Epheſ. 4.

ARTICULUS IV.

De filiabus Avaritiæ.

Radix omnium malorum cupiditas (inquit Apoſt. 1. ad *Tim.* 4.) quia ſicut ex radice rami, folia, flores, & fructus progerminant, & ſoboleſcunt, ita ex avaritia omne genus vitiorum. Id ſignificavit *Amos* Propheta, Vaticiniorum ſuorum c. 9. *Vidi*, inquit, *Dominum ſtantem ſuper Altare, & dixit: Percute cardinem, & commoveantur ſuperliminaria: Avaritia enim in capite omnium.* Præmiſerat ſanctiſſimus Vates: *In die illa deficient Virgines pulcræ.* Quas *S. Hieron.* illud Oraculum exponens, virtutes interpretatur. Septem autem ſunt Avaritiæ filiæ, ſecundum *S. Greg.* Lib. 31. *Moralium*, c. 31. ſcilicet, *Proditio, fraus, fallacia, perjurium, inquietudo, violentia, & contra miſericordiam obduratio.* Ex Avaritia enim præcipua quadam ratione oriuntur, ad eamque ceu ad finem ordinantur.

Proditio.

Proditio eſt manifeſtatio illicita rei alicujus, vel perſonæ, in proximi detrimentum vergens, & explendæ Avaritiæ cauſſa. Quadrupliciter exerceri poteſt; primo reſpectu perſonarum, ſecundo reſpectu locorum, ſcilicet Urbium, Caſtrorum, &c. tertio reſpectu rerum mobilium, quarto reſpectu arcanorum.

Fraus.

Fraus peccatum eſt, quo quis media aſtute ad proximi deceptionem excogitata adhibet ad aſſequendum Avaritiæ finem.

Iſtud autem diſcrimen intercedit inter aſtutiam, dolum, & fraudem, quod Aſtutia ſit excogitatio viarum falſarum, ſimulatarum, & obliquarum ad finem aliquem conſequendum: dolus ſit executio aſtutiæ ſeu verbis, ſeu factis. Verbis, unde Pſ. 9. dicitur *cujus maledictione os plenum eſt, & amaritudine & dolo.* Pſ. 11. *Labia doloſa in corde, & corde locuti ſunt. Diſperdat Dominus univerſa labia doloſa.* Pſ. 13. *Linguis ſuis doloſe agebant.* Pſ. 14. *Non egit dolum in lingua ſua.* Pſ. 49. *Et lingua tua concinnabat dolos.* Pſ. 51. *Dilexiſti omnia verba præcipitationis, lingua doloſa.* Pſ. 108. *Loquebantur adverſum me lingua doloſa.* Pſ. 119. *Libera animam meam a labiis iniquis, & a lingua doloſa.* Factis vero: unde Pſ. 105. dicitur, *Et dolum fecerunt in ſervos ejus.* Quamvis & in corde ſit dolus ſecundum illud Eccl. 19. *Interiora ejus plena ſunt dolo.* Et Pſ. 37. *Dolos tota die meditabantur.* At Fraus ad aſtutiæ executionem ſpectat, quatenus ejus opus factis conſummatur. Marci 19. *Ne fraudem feceris.* Aſtutia porro ita viro Chriſtiano indigna eſt, ut ne ob bonum quidem finem liceat, *Nec enim oportet ad finem bonum falſis viis pervenire, & ſimulatis, ſed veris. Unde etiam aſtutia, ſi ordinetur ad bonum finem, eſt peccatum*, ad falſam prudentiam pertinens. De qua *S. Greg.* Lib. 10. *Moralium*, c. 16. exponens illud Job 12. *Deridetur juſti ſimplicitas*, ait: *Sapientia hujus Mundi eſt cor machinationibus tegere, ſenſum verbis velare, quæ falſa ſunt, vera oſtendere, quæ vera ſunt, falſa demonſtrare. Hæc nimirum prudentia uſu a Juvenibus ſcitur, hæc a pueris pretio diſcitur.*

S. Th. 2. 2. q. 55. ar. 3. ad 2.

Fallacia.

Fallacia eſt verborum mendacium, aut æquivocorum doloſa uſurpatio ad decipiendum proximum.

Perjurium.

Perjurium eſt hujuſmodi verborum uſurpatio in eumdem finem juramento confirmata.

Inquietudo.

Inquietudo, ſeu *ſollicitudo, eſt nimia, anxiaque animi occupatio circa temporalia vitæ ſubſidia, ne forte in futurum deſint.*

Violentia.

Violentia eſt peccatum, quo quis ditior, & potentior aliena uſurpat, ſuam ut expleat cupiditatem: Seu *Tyrannis pauperes oppri-*